

ӨЗЕКТІ

Түннің бір уағында Алматыдағы компьютер клубына келген тәртіп сақшылары өз көзіне өздері сенбей тұрды. Таңқалмай қайтсын, көргені әдетте үйде отырмайтын жүгермектер емес, кәдімгі зейнеткерлер болса. Темекінің қою түтіні тұмшалаған тар бөлмеде алпыстың асқарынан асып кеткен атайлар мен әжейлер ащы суды бір ұрттап қойып, бәс тігетін құмар ойынды қыздырып отыр. Полиция тәртіп пен ереже туралы сөз қозғай бастап еді, ақсақалдың бірі «ойынның шырқын бұздың» деп дүрсе қоя берді. Ал клуб қызметкері екені соңынан анықталған бойжеткен «компьютер ойнауға келіп едім» дейді беті бүлк етпей. Оқыс оқиға туралы «Алматы» телеарнасы хабарлады.

Міне, коронавирус кеселі әлі ауыздықталмай жатқанда сақтану шараларын орындаған түріміз осындай.

САЛҒЫРТТЫҚ КОРОНАВИРУСТАН ҚАУІПТІ

Жаһанды қыста вирустың дүрмегі басты. Сәт сайын үдеген сүренсіз статистика бәрін састырды. Іргедегі көршіден таралған індетке біз де үрке қарадық. Шама-шарқымызша алдын алуға қамдандық. Бірақ көзге көрінбейтін коронавирус наурыз айында бізге де келіп жетті. Одан кейінгі жағдай белгілі.

Үйде оқшауланғандарды осы айларда түрлі ой биледі. «Дерт — құр дақпырт, вируспен үркіту — саясат» дейтін диван сарапшылары әлеуметтік желіде онсыз да дебірі кеткен елдің есін шығарды. Мақұл, осы дүрбеленнен өзімізді өлтірмей, арбамызды сындырмай өттік. Басында тәртіпке бағынған бұқара уақыт өте жайбарақаттылыққа қайта салынғандай. Ауру көрсеткіші азайғасын блок-бекеттер алынып,

кәсіпорындар іске қосылып, қалалар қалыпты өміріне қайта енгендей болды.

Бірақ бөрікті аспанға лақтыруға әлі ерте екенін тәжітажал аз уақытта дәлелдеді. Күн сайын коронавирус жұқтырғандар ондап емес, жүздеп, күні кеше тіпті мындап тіркелді. Елді сақтыққа шақырып жүрген денсаулық сақтау министрі Елжан Біртановтың өзі кесел қақпанынан құтылмады. Елдің бас санитар дәрігері күн сайын сақтық шарасына немқұрайды қарамау қажеттігін қақсап, аузы талғанша айтқанмен, оны естір, естісе де орындайтын құлақ жоқтың қасы-ау. Әйтпесе, аурудың ауыздықсыз бас ауған жағына кетіп бара жатқанын не деп жорисыз?

Осы апта Алматыдағы Бостандық ауданы әкімдігінің өкілі, эпидемиолог, учаскелік

полицеймен арнайы рейдке шықтық. Өкінішке қарай, сақтықты дәмхана, дүкендердің көбі тек сөз жүзінде ғана сақтайтынына көз жетті. Әңгіменің «әлқиссасын» қай нысанның да кіреберісінен бастайық. Ереже бойынша ішке кіргендердің дене қызуы міндетті түрде өлшеніп, бетперде кигені тексерілуі тиіс. Біз алғаш бас сұққан кафе бұл «жоралғылардың» ешқайсысын жасамады. Түс әлетінде сынай келген қонақтарды күтпегендей. Қызметкерлері қойған сұраққа жауап таппай, ауыздарына құм құйылды. «Үндемеген үйдей бөледен құтылады» деген мақалды қалқан еткендей. Бірақ мамандардың ескертуінен құтылмады.

(Жалғасы 3-бетте)

БІЛІМ

Жексен **ТОҚТАРБАЙ**, химия ғылымдарының PhD докторанты:

ЖУРНАЛҒА ШЫҚСАҢ ҒАЛЫМСЫҢ, ӘЙТПЕСЕ, КӨПТІҢ БІРІСІҢ

Болашақ ғылым мен білімнің қолында. Оны бүкіл әлем мойындап, ғылымын дамытып жатыр. Ал біздегі ғылымның жағдайы мүшкіл. Бүгінгі кейіпкеріміз ғылым саласындағы кейбір түйткілдерге тоқталып, мәселені шешу жолдарын іздейді.

(Бұл туралы 3-беттен оқыңыз)

СӘТІ ТҮСКЕН СҰХБАТ

Қазақ жері қай жағынан алсақ та ауыл шаруашылығына қолайлы: суы мол, таулы, нұлы аймақ. Алайда ауыл шаруашылығы саласында түйткілді мәселе көп. Мысалы, қазақтың қылшық жүнді қойының терісі де, жүні де көдеге аспайды. Ал ішек-қарын, бас сирақты айтудың өзі ұят. Атақесіпте ақсап тұрған мұндай олқылық аз емес. Дегенмен, сала мамандары әлемдік нарықтың сұранысына сай жұмыс істеп жатқандарын айтуда. Мәселен, өткен аптада шошқа мен жылқыға бөлінетін субсидия туралы даулы әңгіме тараған-ды. Ауыл шаруашылығы министрі Сапархан Омаров қоғам талқысына түскен әңгімеге нүкте қойып, Jas azaq газетіне арнайы сұхбат берді.

Сапархан ОМАРОВ:

ҚЫЛШЫҚ ЖҮНДІ ӨҢДЕЙТІН ТЕХНОЛОГИЯ ЖОҚ

Jas qazaq: Сапархан Кесікбайұлы, өткен апта қоғамда жылқы мен шошқаға мемлекет тарапынан бөлінетін қаржы қызу талқыланды. Мәселені түсіндіріп, ақ-қарасын айтып берсеңіз. «Жылқыға субсидия бөлінбейді» деген шындыққа жанаса ма?

С.Омаров: Жалпы айтатын болсақ, елімізде жылқы шаруашылығымен айналысатын фермерлер мен отандық тауар өндірушілерге мемлекет тарапынан қолдау бұрыннан бар және бола береді. Сөзімнің дәлелі ретінде айтсам, бүгінде сатып алынған асыл тұқымды бір айғырға 100 мың теңге, азық дайындау мен сатып алу құнын арзандату үшін әр биеге 20 мың теңге субсидия төленеді. Бие сүтін өндіру және өңдеу құнын арзандату үшін литріне 60 теңге субсидия тағы да бар. Жылқы шаруашылығын қолдау мұнымен шектелмейді. Жылқы өсіріп отырған шаруаларға әртүрлі техника мен қондырғы сатып алса, жұмыс шығынының 25 пайызы өтеледі. Сондай-ақ несие және лизинг бойынша да пайыздық мөлшерлемені 10 пайызға субсидиялау қарастырылған. Мен атап өткен қолдау шараларының барлығы «жылқы өсіретін шаруашылық пен салалық қауымдастық» ұсынысының негізінде жасалуда. Былтырдың өзінде мемлекеттік қолдауды республика бойынша 4 648 шаруа қожалығы алды. Одан басқа, 2016 жылдан бері «Құлан» бағдарламасы бойынша 6 пайызбен 10 жыл мерзімге жылқы сатып алуға фермерлерге жеңілдетілген несие беріледі. 2018 жылы 512 шаруа қожалығы несие алып, 12 мың бас бие, былтыр 1440 шаруа қожалығы 41 мың бас бие сатып алған.

Jas qazaq: «Талпақ танауға» қомақты қаржы бөлінеді деген қаншалықты рас? Шошқа етіне Қытай, Ресей, Еуропадан сұраныс жоғары ма?

С.Омаров: Ең бірінші айта кететін болсам, елімізде 2018 жылдан бастап шошқа етін өндіруді субсидиялау тоқтатылды. Осылайша, субсидия көлемі 2 есеге қысқарды. Бірақ отандық шошқа етіне көрші мемлекеттерден сұраныс өте жоғары. Мәселен, АҚШ ауыл шаруашылығы министрлігінің деректеріне сүйенсек, Қытай 2020 жылы 4 млн тонна шошқа етін импорттайды деп болжанған.

(Жалғасы 4-бетте)

СӨЗ-ЖЕБЕ

Меруерт **ҚАЗЫБЕКОВА**,
Мәжіліс депутаты:

«Депутаттарға ауруханаға жатудан бас тарту, лық толы емдеу орталықтарындағы тиісті емнің жоқтығы, тіпті медицина қызметкерлерінің өзінде қорғаныш заттарының болмауына қатысты шағым көп түсті. Денсаулық сақтау министрлігінің елде аурухана мен қорғаныс құралдары жеткілікті деген мәлімдемесі сын көтермейді. Шенеуніктер статистикаға жүгінеді. Ал адамдар нақты жағдаймен бетпе-бет келуде. Олар – біздің елдің азаматтары. Мемлекет оларды қорғауға міндетті! Індетпен күреске бөлінген 125 млрд теңге қайда кетті?»

БИРЖАМЕТР

МҰНАЙ (brent)
41,09

DOLLAR
404,21

EURO
453,85

РУБЛЬ
5,79

АДАМ АДАМҒА БАУЫР

ЛОНДОН. ШЕРУДЕ

БИЛІК

Кеше Премьер-Министр Асқар Маминнің төрағалығымен ел аумағында коронавирус инфекциясының таралуына жол бермеу жөніндегі ведомстваралық комиссияның (ВАК) селекторлық отырысы өтті. Онда Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың тапсырмасына сәйкес, еліміздегі эпидемиологиялық жағдайды тұрақтандыру бойынша қосымша шаралар қаралды.

Еліміздегі санитарлық-эпидемиологиялық ахуал туралы денсаулық сақтау министрінің міндетін атқарушы Л.Ақтаева, өңірлердегі жағдай

1. Нұр-Сұлтан, Алматы, Қарағанды, Шымкент, Павлодар, Екібастұз қалалары бойынша:

- сауда ойын-сауық орталықтарының, сауда үйлерінің, желілік дүкендердің, жабық азық-

3. Өңірлердің бас санитарлық дәрігерлерінің қаулыларына сәйкес, Нұр-Сұлтан, Алматы, Қарағанды, Шымкент, Павлодар және Екібастұз қалаларына аумақтық жақын орналасқан туристік аймақтарға кіруге тыйым салу, ал аталған

ШЕКТЕУ ШАРАЛАРЫ ЕНГІЗІЛДІ

туралы Нұр-Сұлтан қаласының әкімі А.Көлтінов, Алматы қаласының әкімі Б.Сағынтаев, Шымкент қаласының әкімі М.Әйтенов, Қарағанды облысының әкімі Ж.Қасымбек, Ақмола облысының әкімі Е.Маржыкпаев, Түркістан облысының әкімі Ө.Шөкеев баяндады.

Қазақстанның бірқатар өңірінде эпидемиологиялық жағдайдың өршуін және коронавирус инфекциясымен ауыру көрсеткішінің артуын ескере отырып, ВАК биылғы 20-21 маусым, демалыс күндеріне, мынадай қосымша шектеу шараларын енгізу туралы шешім қабылдады:

КОРОНАВИРУС СТАТИСТИКАСЫ:

ҚАЗІРГІ АХУАЛ	ӘЛЕМДЕ	ЕЛІМІЗДЕ
Вирус жұқтырғандар	8,418,601	15877
Сауығып шыққандар	4,430,887	9902
Қайтыс болғандар	451672	100
Ауру бөлгісі білінбегендер		6831

түлік және басқа да базарлардың қызметі тоқтатылады;

- қоғамдық тамактану орындары тек далада әрі әлеуметтік арақашықтықты сақтап қана жұмыс істеуі тиіс;
- қоғамдық көліктердің қызметі шектеледі;
- қоғамдық демалыс орындары: парктер, саябақтар, жағалаулар, жағажайлар, аквапарктер қызметі тоқтатылады;
- фитнес-орталықтарының қызметі тоқтатылады;
- 65 жастан асқан адамдардың далаға шығуы шектеледі.

2. Тұрғындарының саны 50 мыңнан асатын елді мекендер бойынша:

- қоғамдық орындардың: парктер, саябақтар, жағалаулар, жағажайлар, аквапарктер жұмысы тоқтатылады;
- 65 жастан асқан адамдардың далаға шығуы шектеледі.

аймақтардағы адамдарға әлеуметтік қашықтықты сақтау қажет.

Үкімет басшысы өңірлердің әкімдіктеріне қысқа мерзім ішінде мына мәселелерді пысықтауды тапсырды:

- медициналық ұйымдар базасында қосымша зертханалар ашу арқылы халықты ППТР-тестілеумен қамтуды кеңейту;
- ауруханаларда инфекциялық және провизорлық орындар санын көбейту;
- меншік нысанына қарамастан, өңірде бар ресурстарды тарта отырып, наукастарды КТ-зерттеумен қамтамасыз ету;
- жедел медициналық жәрдем станцияларының шұғыл және кезек күттірмейтін шақыруларға уақытылы қызмет көрсетуін қамтамасыз ету;
- үйлерінде жатқан пациенттерге амбулаторлық-емханалық көмек деңгейінде сапалы динамикалық бақылау жасау (*қашықтан, мобильді бригадалардың көмегімен*);
- халыққа белсенді ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын жүргізу.

Айдос ҚҰСАЙЫНҰЛЫ

ӘБДІҒАНИ БӘЗІЛХАН, мәдениет қайраткері:

«Солтүстік өңірде (*Солтүстік Қазақстан облысында*) орыс жастары, негізінен, Ресейге қоныс аударған. Былтыр ақпан айында Қызылжар өңіріне көшіп барғанымда, далада ойнап жүрген кішкене қызыма орыстың егде адамдары ақша ұстатқанын көріп, біртүрлі болып қалдым. Қайтарып беріп едік, «Балаларымызды, немерелерімізді сағындық. Қасымызда болса, осылай құлдырандап жүрер еді ғой. Шын ниетпен беріп тұрған қолымызды қайтармаңыз. Өз немеремізге балмұздақ алып бергендей, біз де сағынышымызды басайық» деп ағынан жарылды»

САНДАР СӨЙЛЕЙДІ

СОЛТҮСТІККЕ КӨШІП БАРҒАНДАР

(2019 жылғы мәлімет)

Зәуреш АМАНЖОЛОВА, Мәжіліс депутаты:

«Дәрігер ретінде айтарым – бізге екпе қажет. Екпенің әсерінен біз жаңа туылған нәрестелерде кездесетін полиомиелит дертінің алдын алдық. Екпеге деген сенімсіздік осыдан бірнеше жыл бұрынғы сапасы күмен туызыған препараттан басталды. Халықты адастыратын кейбір дәрігерлер жұртқа дұрыс ақпарат бермейді. Сапалы екпе алу үшін, ақылы емханаға барыңыз дейтіндері бар. Тұрғындарға айтарым, ақылы бөлімдегі де, тегін бөлімдегі де екпенің сапасы бір. Олар бір жерден келеді»

Әлеумет.т⁰

ЖАСӨСПІРІМДІ ЖАРҒА ИТЕРГЕН

«Қызын үйде, қылығы түзде» деген мәтел бар. Қазір қыз да, ұл да түзге шықпай-ақ, үйде отырып алып «қылық» шығара беретін болды. Бала өсіріп отырған ата-аналардың көбі біле бермейді, ғаламторда FREE FAIR деген ойын бар. Мектеп жасындағы ұлдың күндіз-түні айналысатын ермегі – сол. Қайсы күні әлгінің қандай ойын екенін көрейінші деген оймен, планшетін ақтардым. Сөйтсем, интернет арқылы бір уақытта бірнеше адам ойнайтын, атыс-шабысқа құрылған қатыгез бірдене.

– Мұның несі қызық? – дедім, планшеттің ішіне кіріп алған ұлыма қарап.

– Бір сәтте бірнеше адам ойнай береміз. Дәл қазір Ұзынағаштан Ерасыл, Сарыағаштан Ұлан ағам қосылды. Кластастарымның жартысын қостым. Топты өзім құрғанмын. Бұл өте қызық ойын. Жауларды өлтіресін. Женген жакка очко береді, – деп сарнасын.

Баламның сөзінен түсінгенім, бірнеше адамға арналған, қиян-кескі ұрысқа арналған ойын екен. Бірнеше деңгейге бөлінген ойынның алғашқы бөлімдері тегін көрінеді. Ойын қызып, баланы өзіне тартып алғаннан кейін ақылы болады. Оны да ұлымнан сұрап білдім.

– Ақша сұраса, қайтесің? – дедім тамырын басып.

– Ақылысын ойнамаймын, – деп қояды. Әй, қайдам?! Ойынға басы кетіп қалған адам не істемейді? Қазіргі балалар бәрін біледі. Әлгі ойынның ақылы бөлімінде карточка номерін сұрайды екен. Кім білсін, бір күні балаңыз ойынның қызығына кіргенде, айлық алып жүрген карточқаныздың іші бос болып тұрмасын?!

Ондай жағдай өте көп. Балалардың интернет ойынға қатты құныққанын білетін «пысықтар» қазір әртүрлі амал-айламен ақша тауып немесе қылмыс жасауға әуестенген. Әңгімемізді баламыздың құмарынан бастап, көпке созып алсақ, айып етпессіздер. Негізгі әңгімеге оралайық!

Түркістан облысында жасөспірімдерге арналған суицид топтың «кураторы» құрықталыпты. «Кураторы» деп ойында ұйымдастырған, топты құрушы адамды айтып отырмыз. Біз Түркістан облыстық полиция департаментінің баспасөз хатшысы Салтанат Қарақөзоваға хабарластық. С.Қарақөзованың айтуынша, интернетке мониторинг жүргізген ішкі істер министрлігінің криминалдық полиция мен тергеу қызметкерлері көмелетке толмаған жасөспірімдердің өз-өзіне қол жұмсау сипатындағы топ құрғаны туралы ақпарат алыпты. Сөйтіп Түркістан облысы полиция департаментінің қызметкерлерінен арнайы жедел-тергеу тобы құрылады. Полиция қызметкерлері әрі қарай тексеру жұмысын жүргізу кезінде интернет желісіндегі ұйымдастырушының аты-жөні мен мекен-жайын анықтайды. Күдікті Арыс қаласының тұрғыны болып шығады. Оны тінту кезінде ноутбук, ұялы телефон, үш қорап sim-карта, басқа да заттай дәлел алынады. Жап-жас жігіт телефоннан суицидке бағытталған телеграм-арна ашып, сол арқылы жұмыс істеген.

Қазіргі уақытта аталған жайт «адам өлтіруге оқталу» деп тіркеліп, сотқа дейінгі тергеу амалдары жүргізіліп жатыр. Сот санкциясымен күдікті қамауға алыныпты.

ІІМ криминалдық полиция департаментінің бастығы Думан Таев «Полиция қызметкерлері істің толық мән-жайын тексеріп жатыр. Сондай-ақ жасөспірімдерді осындай өлімге әкелетін ойындарға қатысы бар адамдарды, телеграм-арнасындағы қатысушыларының өздерін де анықтайды», – деді.

Тергеу кезінде журналистерге ешқандай ақпарат таратылмайтынын білеміз. Алайда құзырлы мекемелер күдіктінің не үшін әлеуметтік желіде топ құрғанын, не үшін жасөспірімдерді суицидке итермелегенін, оның артында кімдердің, қандай топтардың тұрғанын анықтаса екен дейміз.

Жарас КЕМЕЛЖАН

Аптаның ұсынысы

Дидар СМАҒҰЛОВ, Ұлттық тестілеу орталығының директоры:

«Ұлттық біліктілік тестілеуінде тыйым салынған заттарды пайдаланған мұғалімдерге қатысты бейнеролик шығарып, әлеуметтік желілер арқылы таратуды ұсынамыз. Өйткені сөзбен де айттық, жиналыстарда да ескерттік. Тестілеу өтетін жерге білім басқармаларының өкілдері де келеді. Бірақ, өкінішке қарай, жағдайдың жақсаратын түрі жоқ. Мұғалімдер тыйым салынған заттарды қолдануға тырысады. Сондықтан біздің ұсынысымыз, нақты фактілер бойынша қай облыстың мұғалімі екендігін көрсетіп, бейнероликтер таратсақ»

Мәселенің мәнісі

Былтырдан бері Алматы мен Нұр-Сұлтан қалаларында рұқсат етілмеген митингіге негізінен әйелдер қауымы шығып жүр. Әлеуметтік желіде әйелдерін көшеге шығарып, өздері үйінде бұғып қалатын еркектер туралы әртүрлі еңгіме тарауда. Қазақы ұғыммен қарасаңыз да, бұл біздің түсінігімізге томпақтау келетіндей. Қай заманда, қай қазықты көрдіңіз, әйелін соғысқа жіберіп, өзі үйінде қалған? Екіншіден, ереуілге шыққан сол әйелдердің бәрі дерлік баспанасыз, көпбалалы ана ма? Осындай басы ашылмаған сауалдарды біз Нұр-Сұлтан қаласында ереуілші аналардың мәселесімен тікелей айналысатын шаһар басшысының кеңесшісі, саясаттанушы Дәурен Бабаұратқа қойып көрдік.

Дәурен БАБАМҰРАТ:

АРАЛАРЫНДА ҮЙІ БАР ӘЙЕЛДЕР ЖҮР

Jas qazaq: Дәурен мырза, өткен аптада Нұр-Сұлтанда бірнеше әйел аштық жариялап, митингіге шықты. Сіз олардың бәрімен кездескеніңізді, бәрімен таныс екеніңізді айттыңыз. Тіпті кейбіреуін 13-14 рет қабылдапсыз. Сонда олардың қандай мәселесі шешімін таппай жатыр?

Д.Бабаұрат: Негізгі мәселе — баспана. Өзіңіз білесіз, былтыр, «Көпбалалы аналар» категориясы жеке үй кезегіне тұру мүмкіндігін алды. Көпшілік аналар сәйкесінше үй кезегіне 2019-2020 жылдары тұрған, соның ішінде өткен аптада митингіге шыққан аналар да бар. Бірақ бір нәрсені түсіну керек.

технология әлемде бұрыннан бар деседі. Бұл сол ойынның бір көрінісі емес пе?

Д.Бабаұрат: Жок, аналардың көпшілігін танымын, құнара келетіндері бар, басым бөлігі саяси ойындардан аулақ. Олар көбінесе тұрмыстық тақырыптармен келеді. Бірақ арандап қалу қаупі жоқ емес. Оны өздеріне де жиі айтамын. Кейде кейбірін беймәлім чаттарға қосып, арандату мақсатында заңсыз әрекеттерге итермелеп жатқан жағдайлар туралы өздері де айтып жатады. Қала әкімдігі есігін қағып келген әрбір азаматты тыңдап, оның мұң-мұқтажына қатысты заң аясында көмек беруге дайын. Бірақ заң бұзылып, заңға қайшы әрекет орын алған жағдайда әкімшілік дәрменсіз. Одан кейінгі шаруа құқық қорғау органдарының қызметіне қатысты.

Jas qazaq: Әйелдерін «алдыңғы шепке» жіберіп, өздері бұғып жататын еркектер кімдер? Жұмыс істей ме, әлде көпбалалы ана ретінде әйелі алатын әлеуметтік көмектің тиын-тебенін ішіп-жеп үйлерінде жата ма?

Д.Бабаұрат: Бұл аналар үшін де, біз үшін де ең ауыр сұрақ. Кейбір көпбалалы

аналар жалғызбасты, бұрынғы күйеулері не алимент төлемейді, не бала бағыспайды немесе қайтыс болған. Заңсыз митинг болған соң, ол жердегі болып жатқан дүние блогерге де, журналистке де, қарапайым адамға да қызық. Жағдайдан хайп жасап, тырнақ астынан кір іздейтіндер де жоқ емес. Сол кезде барлық сұрақ қоюшы, осы аналардың ер-азаматын сұрайды. Әдетте, алдымызға өз мәселесімен келген адамнан біз «күйеуіңіз бар ма?» деп қана сұраймыз. Ары қарай тергеуге біздің құқығымыз жоқ. Әркім өзі үшін өзі жауапты.

Жарас КЕМЕЛЖАН

Өзекті

(Басы 1-бетте)

САЛҒЫРТТЫҚ КОРОНАВИРУСТАН ҚАУІПТІ

Екінші барған тұрмыстық заттар сататын дүкендегі жағдай да осы сынайда. Касса алдында иін тірескен адам. Әлеуметтік қашықтық дегенді мүлде естімегендей. Бір-бірінің желкесіне демалып тұрғандар тар жерде вирустың жұғу қаупі жоғары екенін қаперіне алмайтындай. Сатушының өзі ырмын жасап, медициналық бетпердені жұғылай таққан. Антипендік мұражай жәдігеріндей «бізде бар» деп көрсету үшін ғана тұр. Ешкім пайдаланбасын деді ме, жоғарырақ қойған. Күн сайын қызметкерлердің дене қызуы жазылатын дәптердің ақ қағазын түссіз сиямен толтырмаса, ешнәрсе таппадық.

Занбұзушылық ырғын екенін ентіге жетіп естіген, басы салбырап түсінген дүкен қожайыны «жаздым, жаңылдым, енді қайталанбайды» деп, сол сәтте қаһарлы көрінген эпидемиологтар алдында жайламан болды. Олқылықтың орнын толтырғанша сауда нысаны жабылды. Тұрғындар көп жүретін ірі супермаркеттердегі ахуал да көңіл көншітпейді. Негізгі сорақылық, жақындаса тез өгіп кетемін дей ме екен, тұтынушылар касса алдында сығылысып тұр. Тексерушілер ішке кіргенде бір-ақ супермаркеттің шолақ белсенді күзетшілерінің «қашықтық сақтандар!» деген дауысы саңқ етті. Оған пысықраған жан жоқ.

Санитарлар мұндай жерлерді күн сайын аралайды. Он дүкеннің кемі

сегізінде осындай занбұзушылықтар шығатынын айтады. Хаттама толтырып, сотқа жолдайды. Судья занбұзушылықтың салмағына байланысты айыппұл салады. Бірақ тәртіп бұзған дүкен, я мейрамхананың бұл қателікті екінші қайталамасына еш кепіл жоқ.

Қарап тұрып ойға кеттім. Коронавирустан қорғану алдымен өзімізге қажет болмаса кімге керек? Индетпен күреске миллиардтап бөлінген ақшадан не қайыр, егер өзіміз қарапайым қорғануға немқұрайлы қарасак? Әлде вирустың шынында да, қауіпті екенін дәлелдеу үшін сіз танитын

біреу ауыруы тиіс пе? Қазак «сақтансан, сақтайды» деп бекер айтағанын басқа түскен осы баспакшыл кезеңде шын түсініп жатырмыз. Өзгеге сілтемей, алдымен өзіміз талапты орындасақ, индет іргесін алыс салар күн де қашық болмас. «Тәртіпке бағынған құл болмайды» деген тәмсілді тұмар еткен текті ұлттың ұрпағымыз ғой. Бір-бірімізге жанымыз ашып, сынақтан аман өту үшін бар болғаны сіз бен біздің коронавируска қатысты сақтық шарасын мұлтіксіз орындауымыз шарт.

Аскарбек ҚАЗАНҒАП

QOĞAM

E-mail: jasqazaq2019@mail.ru

www.jasqazaq.kz

Білім

(Басы 1-бетте)

Jas qazaq: Жексен мырза, сіздің химия саласы бойынша білікті маман, белгілі ғалым екеніңізді білеміз. Осы салада біздің елде игерілмей, қолға алынбай жатқан қандай мүмкіндіктер бар?

Ж.Тоқтарбай: Ондай мүмкіндіктер өте көп. Бірақ бәрі өндіріске барып тіреледі. Өндіріс болмаған соң, мүмкіндік те шектеулі. Қайсыбірін айтайын? Тіпті химия саласы бойынша атқарылмай жатқан мүмкіндік дегеннен гөрі, атқарылып жатқан мүмкіндік бар ма деп сұрағаныңыз дұрыс сияқты. Өйткені бізде ешқандай өндіріс жоқ қой.

Jas qazaq: Бұрын өнертапқыштар мемлекеттен қолдау жоқ, патент бермейді деп жылап жүретін. Сіздің сала бойынша теңдессіз жаңалық ашып, сонысын көдеге жарата алмай жүрген ғалымдар бар ма?

Ж.Тоқтарбай: Патент деген көп қой. Бізде ғалымдардың бәрінде патент бар. Патенті жоқ ғалым жоқ шығар. Бірақ одан не пайда? Патент өндіріске еңбеген соң, оның көк тиындық құны болмайды. Әрине,

Жексен ТОҚТАРБАЙ, химия ғылымдарының PhD докторанты:

ЖУРНАЛҒА ШЫҚСАҢ ҒАЛЫМСЫҢ, ӘЙТПЕСЕ, КӨПТІҢ БІРІСІҢ

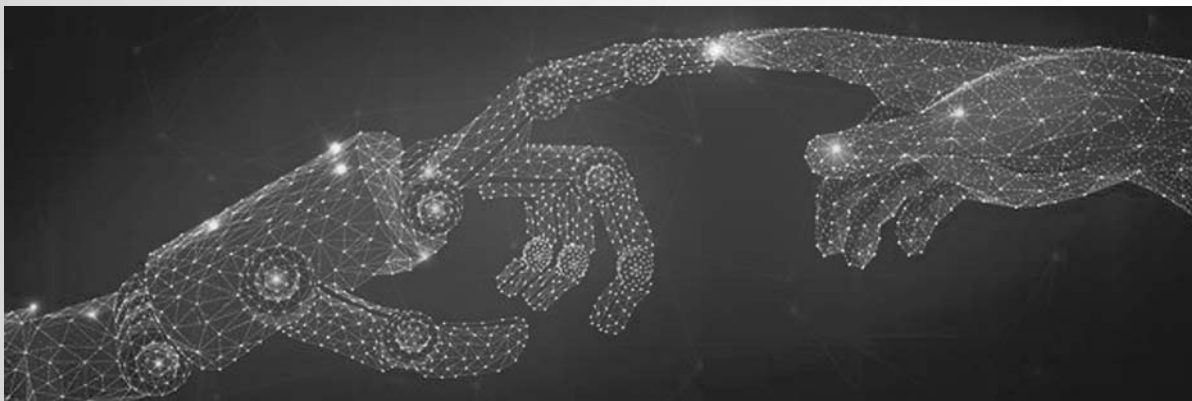
арасында жақсы патенттер де бар. Өндіріске еңсе, көлімгідей пайда әкелетіндері жоқ емес. Ондай өндіріс біздің елде болмаса, оны қандай өндіріске енгізесің?

Патенттің көбі белгілі бір жұмыс барысын жеңілдетуге немесе жақсартуға бағытталған. Ол патент өндіріске ену үшін оны сынақтан өткізіп көретін өндіріс болу керек, яғни көз жеткізетін. Сондықтан ғылым мен өндіріс егіз нәрсе дейтініміз сол.

Мысалы, өндірісі жақсы дамыған елдерде ғылымды тек мемлекет емес, жеке өндіріс орындары да қаржыландырады. Сол арқылы өздеріне қажетті тауарды ғалымдарға ақша құю арқылы өз ойындағыдай етіп жасап алады. Сондықтан ғылымды дамыған елдің өндірісі

журналға ақылы түрде мақала шығару қажет. Былай қарап тұрсаныз, қып-қызыл шығын. Өз ғалымдарымызға жетекші болатын адам өзімізде жоқ па? Шетелдің журналына шықпаса, ғалым — ғалым болмай, білім — білім болмай қала ма? Мәселен, сізге сол шетелдегі белгілі журналдан авторлардың мақаласын оқып-тексеріп беруге тапсырыс түсіпті ғой...

Ж.Тоқтарбай: Негізгі, PhD деген ол халықаралық талап (*стандарт*) қой. Одан біз аттап кете алмаймыз. Сондықтан PhD-ге түсем деген адам сол халықаралық талапқа сай болуы керек. Мысалы, ағылшын тілін жақсы білу керек. Біздегі ғылымның нашар дамып жатқан себебінің бірі осы: көптеген ғалымдарымыз ағылшын тілін білмейді. Кейбіреулері тіпті мұны мойындамайды.

дамиды, өндірісі дамыған елдің ғылымы дамиды. Бұл дамыған елдерде жүйелі жолға қойылған.

Jas qazaq: Өз елімізде жұмыс таба алмай шетелге кеткен, сол жақтан жақсы жұмыс тапқан ғалымдардан таныстарыңыз бар ма? Оларды қайтадан шақыруға не кедергі, неге келмейді?

Ж.Тоқтарбай: Мен олардың кеткеніне де, елде қалғанына қарсы емеспін. Әркім өзі біледі. Шыны керек, бізде оларға шетелдегідей жағдай жасап бере алмайды. Егер ондай талантты ғалымдарға шетелдегідей жақсы жағдай жасап берсе, бәрі қайтып келетін еді. Өз елінде, өз жерінде жүргенге, өз Отанына, өз ұлтына қызмет еткенге не жетсін? Оларда еріккенімен, болмаса, өз елін менсінбегенінен кетпейді ғой. Ата-ана, туыс-туғандарын тастап шетелде жүру кім-кімге болса да, қиын. Ондай таныстарым өте көп. Түрлі мамандық бойынша әртүрлі елдерде жүргендер баршылық. Бәрі аман болсын! «Неге келмейсің, не кедергі?» деп ақыл айтуға да хақым жоқ. Жағдай онсыз да түсінікті.

Jas qazaq: Ғылым дегеннен шығады, диплом жұмысын, магистратура немесе PhD-докторлық диссертациялық жұмысын басқа біреуге жаздыратындар отандық ғылымды алға сүйрей ала ма? Ондай «ғалымдар» бар екені жасырын емес қой. Сізге де «заказ» беріп тұратындар болатын шығар?

Ж.Тоқтарбай: Қазір осы PhD-ге соңғы кездері грант көп бөлініп жатыр. Әр университет өздеріне берілген гранттан ажырап қалмау үшін жанталаса PhD қабылдап алады. Әрине, PhD-ге түсу оңай, бірақ оны қорғау қиын. Ол үшін көп еңбектену керек. Ал дайын грантка қызыққан жастар докторантураға стипендиясы үшін түсіп алады. Себебі докторанттың стипендиясы мұғалімнің бір айлық жалақысымен тең. Тегін ақша, жұмыс істеп бас қатырып жатқан жоқ. Әрине, оған бәрі қызығады. Қызығып түсіп алады да, диссертация

Алайда мойындаса да, мойындамаса да, шындық осы. Ағылшын тілі қазір ғылым мен техниканың тілі. Ол тілмен бүкіл әлем ғылымын дамытып, техникасын өрістетіп отыр. Олардың ғылымымен танысу үшін, білу, үйрену үшін ағылшын тілін білген жөн.

Негізгі шетелден жетекші табудың еш зияны жоқ. Докторант ағылшын тілін біліп, сол елдің ғылым-білімімен танысады. Сол жерде қажетті іс-тәжірибеден өтеді. Ой-өрісі дамып, көзі ашылып қайтады. Бірақ оның сол шетелдегі жетекшісіне төлейтін ақшаның көлемі өте аз. Оны бергеннен де бермеген артық.

Докторант жұмысын қорғау үшін кем дегенде бір мақаласы импакт-факторлы журналда жарық көруі тиіс. Ол да өте дұрыс нәрсе. PhD дегеніміз — халықаралық стандарт болғандықтан, докторант кез келген шетелдің докторанттарымен, ғалымдарымен бөсекке түсе алатындай болу керек. Ол бөсеке деген өзіміз айтып отырған журналдарда. Ол импакт-факторлы журналдарға әлемдегі барлық елдің ғалымдары мақала береді. Журналдың редакторлары мақаланы таңдап алып, ішіндегі ең жақсыларын ғана шығарады. Сондықтан ол деген қып-қызыл бөсеке. Сол бөсекеден өтіп, мақала баспа бетің көрс, халықаралық деңгейдегі ғалымсың. Олай болмаса, көптің бірісің.

Әлемдік деңгейдегі, ең мықты журналдарға мақала шығару үшін сіздің мақаланызды кем дегенде екі мықты маманға тексертеді. Сол мамандардың айтуы бойынша, түзетесін немесе мақалан қабылданбайды. Шетелдің мықты журналдарына келген мақалаға тексеруші (*рецензент*) болатын Қазақстан ғалымдары да бар, әрине. Мысалы, менде сондай тексерушімін. Біз де шетелдіктердің мақаласын халықаралық талапқа сай тексереміз.

Жарас КЕМЕЛЖАН

E-mail: jasqazaq2019@mail.ru

www.jasqazaq.kz

NARYQ

Сәті түскен сұхбат

(Басы 1-бетте)

Осындай алпауыт нарықта сұраныс бар кезде, мал шаруашылығы өнімдерінің экспортын арттыру, оның ішінде шошқа шаруашылығына да қолдау керек. Бүгінде республика бойынша

Сапархан ОМАРОВ:

ҚЫЛШЫҚ ЖҮНДІ ӨҢДЕЙТІН ТЕХНОЛОГИЯ ЖОҚ

өнімділікті молайту мақсатында селекциялық және шошқа тұқымын асылдандыру үшін субсидия беріледі. Себебі, елімізде асыл тұқымды шошқа жоқтың қасы. Мәселен, импортталған асыл тұқымды аналық шошқаны сатып алуға 140 мың теңге субсидия беріледі. Бұл субсидия көлемі мал басының нарықтағы бағасы негізінде қалыптасып отыр. Мысалы, асыл тұқымды шошқаның орташа бағасы 450 мың теңгеден асады. Өткен жылы еліміз бойынша бір ғана шаруашылық импортталған 6 бас үшін 840 мың теңге субсидия алды. Қабылданған шара есебінен шошқа басының саны (2019 жылға дейін шошқа басының төмендеу үрдісі белгіленді) және шошқа етін экспорттау көлемі артты. Егер 2017 жылы шошқа етінің экспорты 303,5 тоннаны құраса, 2019 жылы 794 тоннаны құрады, яғни өсім 2,6 есе артты деген сөз. Шошқа етін ішкі тұтыну үлесі 2017 жылмен салыстырғанда 8 пайызға төмендеді, ол 87 мың тоннаны құрады.

Jas qazaq: Ауыл шаруашылығы министрлігі 2016 жылдан бастап жылына 60 мың тонна

ет экспорттаймыз деген еді. Бұл жоспардың орындалуы қалай?

С.Омаров: 2019 жылдың қорытындысы бойынша 64 мың тонна ет экспортталды. Оның ішінде 51 мың тоннасы — сиыр еті. Бұл ретте үкімет алдында фермерлерді несиелеу есебінен ірі қара малдың аналық басын өсіру арқылы — ет экспортын арттыру, аналық мал басын тұқымдық қайта құру есебінен — мал басының өнімділігін арттыру, өнеркәсіптік бордақылау алаңдары мен ет комбинаттарына бұқа тапсыру арқылы — сиыр етін өндіру тізбегін дамыту міндеті тұр. Айта кету керек, негізгі еклін транзсілттық компанияларды тарта отырып, зәкірлік кооперацияны дамытуға жасалатын болады. Сонымен қатар, коронавирус инфекциясының өршуіне байланысты төтенше жағдай режимін енгізумен елдің азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселесі өткір болды. Сондықтан, министрліктің алдында ішкі нарықты азық-түлікпен толықтыру міндеті де бар. Осылайша, биыл сәуір айынан бастап шетелдерге мал шығаруға алты айлық тыйым салынды.

Jas qazaq: Орайы келгенде сұрай кетейік. Осы біздің елде қойдың жүні неге арзан? Тері мен ішек-қарын неге көдеге жаратылмайды?

С.Омаров: Еліміз бойынша 12 кәсіпорын бар. Оның ішінде 4 кәсіпорынның биязы жүнді өңдеуге мүмкіндігі бар, қалған кәсіпорындар — кеңес доуірінен сақталған, жаңғыртуды талап ететін жабдықтары мен технологиялары бар

етік-кақтау фабрикалары. Олардың негізгі өнімдері пима, ұлтарақ, киіз шығару. Ал былғары шикізатын өңдеумен 10 кәсіпорын айналысады. Жылына 3 млн дана теріні өңдей алады. Біздегі кәсіпорындардың қуаты барлық ірі қара малдың терісін өңдеуге мүмкіншілігі еркін жетеді. Кәсіпорындар 1 келі жүнді 120-180 теңгеге сатып алса, оның мезгілдік бағасы 270 теңгеге дейін жетеді. Ірі жүннің орташа сатып алу бағасы 80-100 теңгеге дейін, биязы жүн 500-600 теңге шамасында. Елімізде биязы жүн ғана өңделеді. Қылшық жүнді өңдейтін заманауи технология жоқ. Ал импортталатын өнім қылшық жүннен жасалады. Мысалы: иірімжіп, мата және кілем бұйымдары қылшық жүннен өндіріледі.

Jas qazaq: Жүнді өңдеуге не кедергі сонда? **С.Омаров:** Оған себеп болып отырған бірнеше фактор бар. Мысалы, қой ұсақ шаруа қожалықтарында шоғырланған. Айталық, жалпы қойдың 56 пайызы жеке шаруашылықтарға тиесілі болғандықтан, мал дәрігерлік талаптың орындалмауы, селекциялық жұмысқа тиісті назар аударылмауы, теріні механикалық жолмен сыпырудың жоқтығы, былғары шикізаты сапасының төмендеуіне әкеп соғады...

Jas qazaq: Зоотехник, ветеринар, агроном мамандығын алғандарға «Дипломмен ауылға» бағдарламасы жүрмейді деген сөз бар. Осы қаншалықты рас?

С.Омаров: Негізі «Дипломмен ауылға» бағдарламасын үйлестіруші орган — білім және

ғылым министрлігі мен ұлттық экономика министрлігі. Бұрынғы заң бойынша педагогика, медицина, ветеринария мамандықтары ғана «Дипломмен ауылға» бара алатын болса, қазір оған ауыл шаруашылығы мамандары қосылды. Бір реттік жәрдемақы мөлшері 100 айлық есептік көрсеткішке дейін көтерілді. Бұл талап ауыл тұрғындарының арасында ветеринария және ауыл шаруашылығы мамандықтары бойынша оқуды аяқтаған жас түлектерге жұмыс табуға және өңірлерді кадрлармен қамтамасыз етуге мүмкіндік берді.

Jas qazaq: Ауыл шаруашылығы саласында пайдаланылмай жатқан қандай мүмкіндіктер бар?

С.Омаров: Пайдаланылмай жатқан мүмкіндігіміз көп. Тұтастай алғанда, біздің елімізді әлемдік азық-түлік хабына айналдыруға болады. Ол үшін басты назарды — ет, сүт, жеміс-көкөніс, дәмді және майлы дақылдарды қайта өңдеу сияқты ірі экожүйелерді құруға, оны дамытуға бағыттау қажет. Сонымен қатар ауыл шаруашылығында

енбек өнімділігін арттыру үшін техникалық және технологиялық тұрғыда қайта жарактандыруға баса назар аудару қажет. Өсімдік шаруашылығында ең алдымен — сапалы тұқым, тынайықшыты қолдану және заманауи техника сатып алу керек. Ауыл шаруашылығы шикізатын қайта өңдеуді арттыру мүмкіндігі бар. Ол тек тамақ өнеркәсібі кәсіпорындары үшін ғана емес, қарапайым фермерлер мен ауыл шаруашылығы

кәсіпорындары үшін де кірісті арттыруға мүмкіндік береді. Қазіргі заманғы агроөнеркәсіптік кешенде қосылған құны неғұрлым жоғары өнімді экспорттау бағыттарынан кетуге мүмкіндік бар.

Jas qazaq: Әңгіменізге рахмет!

Жарас КЕМЕЛЖАН

Тұйтқіл

ТЕМІРЖОЛДАҒЫ ТАРИФТІҢ ҚЫМБАТТАУЫ ШЫҒЫНДЫ КҮРТ ӨСІРЕДІ

Жақында ҚТЖ үкіметке бірнеше өтініш білдірді. Олардың ішінде біріздендірілген тарифті белгілеу қағидаларын өзгерту де бар. Бұл жүк тасымалына, ЕАЭО елдерінің арасындағы транзитке да қатысты. Нақтырақ айтатын болсақ, қазірде ішкі және экспорттық жеке тарифтердің орнына ЕАЭО шеңберінде жүк тасымалдауға бірегей біріздендірілген тариф белгіленген.

ЕАЭО соты Үлкен алқасының түсіндіруінше, біріздендірудің мәні мынада: мүше мемлекеттер келісімге келе отырып, теміржол тасымалы саласындағы протекционизмнен ерікті түрде бас тартты. Енді біріздендірілген тарифті әрбір ел өз бетінше, бірақ белгілі бір шектеулердің шеңберінде белгілейді.

Жүк тасымалына қатысты теміржол тарифтері 2013 жылдың 1 қаңтарынан бастап біріздендірілді

Единые унифицированные тарифы для экспортных, импортных и внутригосударственных перевозок установленные в РК, РФ и Белоруссии с 1 января 2013 года	Наименование групп	Действительный с 01.01.2013 года		Действительный с 1 января 2013 года		Коэффициент изменения	
		тариф	коэффициент	тариф	коэффициент	тариф	коэффициент
Уровни унифицированных тарифов определены государствами самостоятельно	Уголь	1027	1329	1126	1209	1,18	0,91
	Железные руды	1150	1372	1257	1383	1,20	1,01
	Нефтепродукты на экспорт	3849	13064	3840	4766	1,86	0,62
	Нефтепродукты на импорт	3840		4766			
	Нефть сырая	4370	10751	5198	10715	2,41	0,98
	Нефть сырая на экспорт	6285		10715			1,67
	Сжиженный газ	5447	5981	5855	6601	1,21	1,10
	Центнафты	1236	1570	1581	1538	1,14	0,98
	Зерно	1608	1608	1605	1536	1,24	0,98
	Строительные грузы	2386	2442	2442	2647	1,12	1,09
Унификация в РК была достигнута путем повышения всех внутренних тарифов на перевозку грузов (за исключением контейнеров).	Черные и цветные металлы	2444	2447	2447	3825	1,11	1,10
	Лес черных металлов	3947	4038	4038	4454	1,12	1,10
	Хлеб, мука, зернобобовые	1402	1445	1445	1499	1,11	1,10
	Химикаты и сырь	1516	1563	1563	1621	1,07	1,04
	Контейнерные перевозки (20 футов)	4671	4671	4671	4587	0,98	0,98
	Прочие грузы	1353	1524	1524	1548	1,14	1,02

Сол біріздендірілген тариф ҚТЖ-нің көңілінен шықпай отыр.

РЕСЕЙЛІК ҮЛГІ ДӘЛЕЛ БОЛА АЛМАЙДЫ

Біріншіден, «біріздендірілген тарифтің шекті деңгейін бекіту бойынша Табиғи монополидарды реттеу комитетіне арналған негіздер тізбесін кеңейтуді» сұрады. Екіншіден, ең бастысы — біріздендірілген тарифті барлық бағыттар бойынша транзиттік деңгейге дейін арттыру. Транзиттік тариф айтарлықтай жоғары. Оны Өзбекстан ЕАЭО-ға кіргенге дейін, тез арада жүргізу керек. Өйткені біздің аумақтан, соның ішінде теміржол арқылы көп көлемде өзбек жүктері тасымалданады.

Техникалық тұрғыдан бұл арттыру/төмендету коэффициенттерін енгізу секілді көрінуі керек.

Бұған дәлел ретінде ресейліктерге сілтеме жасайды. Мысалы, «Ресей теміржолдары» тарифке Ресей Федерациясының порт маңындағы стансалар мен құрлықтағы шекара өткелдері арқылы экспорттық тасымалдардың үстемесін де қосқан.

Бұдан басқа, РТЖ жүктерді тасымалдауға арналған біріздендірілген тарифтің деңгейін өз бетімен (белгіленген баға шектері шеңберінде болса да) өзгертуге құқылы. Олар өздерінің жүк жөнелтушілерінің мүддесіне қарай түрлі коэффициенттер белгілеп, біріздендірілген тарифті өз пайдасына асырады.

ЕАЭО-мен келісім 24-қосымша — Үйлестірілген көлік саясаты туралы протокол

Пункт 9	с целью повышения конкурентоспособности железнодорожного транспорта государства членами, создавая благоприятные условия для осуществления перевозок грузов железнодорожным транспортом, привлечение новых грузовладельцев, равно не осуществляющих железнодорожным транспортом, обеспечение возможности использования неэксплуатированных или мало задействованных мощностей, стимулирования роста объема перевозок грузов по железным дорогам государства членами
	Стимулирование развития новых видов и технологий организации железнодорожного транспорта предоставляет право принимать, исходя из экономических возможностей, решение об изменении тарифов на услуги железнодорожного транспорта по перевозке грузов в рамках предельных уровней (ценных пределов), установленных или согласованных участниками организации государства членами в соответствии с законодательством государства членами.
Разъяснение Большой коллегии	Пункт 9 предоставляет право организации железнодорожного транспорта принимать решение об изменении тарифов на услуги железнодорожного транспорта по перевозке грузов в рамках предельных уровней (ценных пределов), установленных или согласованных участниками организации государства членами в соответствии с законодательством государства членами.
Суд	Вместе с тем, когда транспортный проект организации железнодорожного транспорта может использоваться также для достижения строго определенных целей
ЕАЭС	

Алайда Ресей компаниясының мұндай әрекеттері Достастықтың құжаттарына қайшы келеді. Егер біздің бизнесіміз де осындай қадамдарға барса, ол да келісімді бұзушыға айналады.

Атап айтқанда, теміржол көлігі қызметтеріне қол жеткізуді реттеу тәртібінің 8-тармағында мүше мемлекеттердің аумақтары бойынша теміржол көлігімен жүктерді тасымалдау кезінде қатынас түрлері бойынша (экспорттық, импорттық және мемлекет ішкілік тарифтер) кез келген коэффициентсіз біріздендірілген тарифтер қолданылады деп айтылған.

Сот шешімі

Осы аптада Швецияның Свеаланд апелляциялық соты Анато́л және Габриэль Статиге қарсы істе шешімді еліміздің пайдасына шығарды. Сот шешіміне сәйкес, Ұлттық қордың 83 млн доллар көлеміндегі активі бұғаттан босатылады.

СТАТИ ІСІНДЕГІ ТАҒЫ БІР ЖЕҢІС

Ұлттық банк мәлімдегендей, швед соты осы істі 2018 жылдан бері қарастырып келеді. Сотқа бұл тартпас дәлел мен айғақтар, соның ішінде Ұлттық банк төрағасының орынбасары Әлия Молдабекованың куәгерлік жауабы, ағылшын, швед және қазақстандық құқық сарапшыларының қорытындысы тапсырылды. Процесске қатысу үшін белгілі FrankAdvokatbyгa заң фирмасы тартылды.

Процесс барысында Ұлттық банк әкелі-балалы Статилер келтірген деректердің негізсіз екенін дәлелдеп, өз активтері 2004 жылғы 2 желтоқсанда БҰҰ Конвенциясында бекітілген халықаралық қағидаттарға сай иммунитетке не екенін алға тартты.

Бұдан басқа, швед соты Статилерге Ұлттық банк пен Қазақстанның сот

шығындарын толық көлемде төлеп беруін міндеттеді. Мұндай шешім шығару Швецияның сот тәжірибесінде сирек кездесетін көрінеді.

Ұлттық банк атап көрсеткендей, Ұлттық қор активтеріндегі 83 млн долларды бұғаттан шешу — Статилерге қарсы ұзаққа созылған сот қарауының маңызды бір бөлігі.

Еске түсірсек, биылғы 22 сәуірде Англияның Жоғарғы соты Статилер келтірген айғақты жокқа шығарып, істі

еліміздің пайдасына шешкен-тұғын. Сол кезде судья Тир Қазақстан Ұлттық банкі Анато́л және Габриэль Статилердің шағымы бойынша жауапқа тартыла алмайды деген қорытындыға келген.

7 мамырда Англияның Жоғарғы соты оларға Ұлттық банк пен Қазақстанның сот шығындарын өтеуді міндеттеді. Сөйтіп Статилер 1 маусымға дейін шығынның бір бөлігін, яғни 780 млн теңге төлеуі керек еді. Шығынның қалған бөлігі жыл соңына дейін төленуі тиіс.

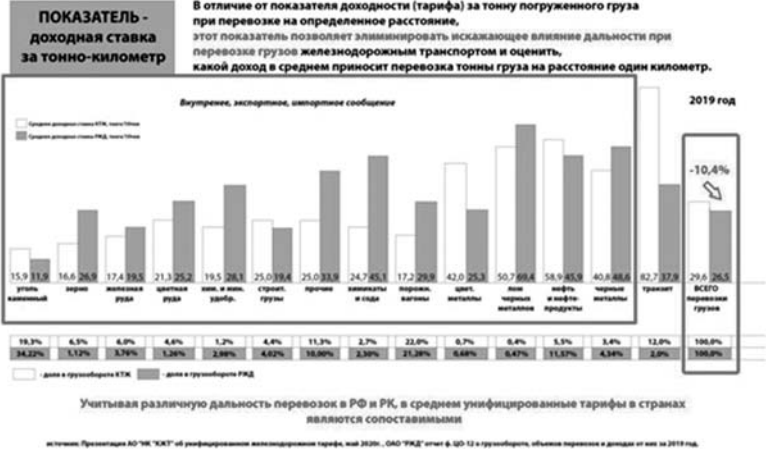
ТАРИФТЕР ЕКІ ЕСЕГЕ КӨТЕРІЛУІ МҮМКІН

Өз коэффициенттерін енгізу кезінде ресейліктер жүк жөнелтушілердің мүдделерін басшылыққа алғанын түсіну керек. Мысалы, Ресейің Кемерово облысындағы Кузбасс көмірін өндірушілердің жүгін тасымалдау кезінде төмендетілген коэффициент қолданылады, ал Қазақстаннан көміріне мұндай жеңілдік жасалмайды. Ал өз аумағында басқаларына зиян келтіре отырып, бір қатысушыны қолдау ЕАЭО туралы шарттың ережелеріне қайшы келеді.

Яғни Қазақстанда осындай тәжірибені қайталау туралы өтініш Одақтың негізгі мақсаты — тауарлардың, қызметтердің, капиталдың және еңбек ресурстарының бірінғай нарығын қалыптастыру талабына қайшы келеді.

Егер көлік қызметтерін алатын болсақ, ортақ нарықты қалыптастыруға біріздендірілген тарифтер негіз болды.

ҚР және РФ-дағы теміржол көлігімен жүк тасымалдау тарифтерін салыстыру

Бұл қағиданы бұзу біздің өндірушілерге қалай әсеретуі мүмкін? Біріншіден барлық бағыт бойынша тасымалдау шығыны өседі. Тіпті бірнеше есеге өседі. Мысалы, алдын ала жасалған бағалау бойынша көмір мен темір кені шикізатын тасымалдаудың тарифтері 1,7-2 есеге (тіпті әлеуетті жеңілдікті ескере отырып) көтерілуі мүмкін. Егер Ресейлік тарап коэффициентті көтерсе, бұл біздің экспорттық өнімінің бәсекеге қабілеттілігіне үлкен соққы болады. ҚТЖ Қазақстанда біріздендірілген тарифтерен төменгі деңгейде деген тағы бір дәлел келтіреді. Бірақ бұл қате пікір. Орташа есеппен біздің еліміз бен Ресейдегі біріздендірілген тарифтер сәйкес деңгейде.

МІНДЕТТЕРДІ ОРЫНДАУДАН БАС ТARTYҒA БОЛМАЙДЫ

Жоғары айтылғандардан келесідей қорытынды шығаруға болады.

- ЕАЭО туралы шартқа сәйкес жүктасымалы кезінде теміржол қатынасы түрлері бойынша біріздендірілген тарифтерді қолдану — мемлекеттердің міндеті.
- Сараланған (жоғары) тарифтерді енгізу ЕАЭО туралы шарттың теміржол көлігі саласындағы міндеттемелеріне қайшы келеді.
- Қазақстанда жүк тасымалдау тарифтерін реттеу РФ-мен салыстырғанда икемдірек деуге болады.
- Тұтынудының (тұтынушылар тобының) одаққа мүше мемлекеттердің кез келгеніне тиесілігі қағидаты бойынша саралауға тыйым салынады.

КТЖ ұсынған тарифтік саясат өзгерісі ЕАЭО туралы шартқа тікелей қайшы келеді. Сондай-ақ бұл бірқатар отандық кәсіпорындарға айтарлықтай соққы болады.

РТЖ соңынан нормалар мен келісімдердің бұзудың орнына, осындай келісімді бұзу әрекеттерін болдырмауға және олардың қолданылмауына қол жеткізу керек.

Талап ТІЛЕГЕН

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың тарихи Жарлығымен Шымкент қаласына республикалық қала статусы берілгеніне биыл екі жыл толып отыр. Осы бір қысқа мерзімде еліміздегі үшінші мегаполисті көркейту мен дамыту жолында ірі жобалар қолға алынып, нақты істер жүзеге асуда. Шымкентте заманауи инфрақұрылым қалыптасып, жаңа шағынаудан, көрікті ғимарат жыл санап көбейіп келе жатқанына ел куә.

Биылғы жыл қазақ халқының рухани өмірінде аса маңызды орын алып отырғаны белгілі. Ұлы ғұлама Әбу Насыр әл Фарабидің 1150 жылдық және хәкім Абай Құнанбайұлының 175 жылдық мерейтойы бүкіл ел көлемінде тойлануда.

Шымкент әуежайында жаңа жолаушылар терминалы салынууда. Сондай-ақ Конгресс-холл, амфитеатр, «Цитадель» музейі бой көтеруде. Теміржол вокзалы, Орталық стадион, Шымкент мемлекеттік зообағы,

«Жаңа бағыт «Бизнестің жол картасы – 2025» мемлекеттік бағдарламасына өзгерістер енгізуді, сондай-ақ рәсімдер мен екінші деңгейлі банктерді тартуды талап етеді. Сондықтан, жаңа бағытты осы ай ішінде іске қосу жоспарланып отыр», — деді Дәленов.

2020 және 2200. Қандай сәйкестік десенізіңі. Бұл жыл Ұлы Жібек жолының бойындағы көне қала Шымкент үшін 2 және 0 сандарымен киюласқан керемет жыл болды. Біріншіден, біз, шымкенттіктер, ақ түіенін қарны жарылып, Самарканның көк тасы еріп, 2020 жылы ғасырдың ғаламат белесі — көне шаһардың 2200 жылдық мерейлі кезеңіне куә болып отырмыз. Екіншіден, ТМД елдерінің 2020 жылғы мәдени астанасы мәртебесін иеленіп, қаламызда әр алуан қызықты халықаралық іс-шаралар өткізу жоспарланды.

Иә, көкденен көңілге салсақ, қиял қанатына ерік берсек, биылғы Наурыз мерекесінде ертегілерде сипатталатын 30 күн ойын, 40 күн тойымен жалғасқан дүбірлі думан өтуі тиіс еді. Онда күнгейдегі Күнқаланы танымай қаларыңыз көдік еді. Көңілді көкке өрлеткен қаншама әсерлі жиын өтер еді. Алайда әлемде қалыптасқан пандемиялық ахуалға орай барлық іс-шараны кейінге шегеруге мәжбүр болдық. Бірақ іс-шара кейінге ысырылғанмен, Мәдени астана мәртебесін ешкім еншілеп кеткен жоқ. Мерейі асып, қайта түлеген шырайлы шаһардың 2200-ші туған күні — Қала күнін жоғарғы деңгейде өткізу үшін қызу дайындық жүріп жатыр. Төрткүл дүниедегі жанаша өмір сүру үрдістеріне сәйкес, «Шымкент — Достастықтың 2020 жылғы мәдени астанасы» атты айтулы шараның салтанатты ашылу рәсімі 19 маусымда, яғни қала күні мерекесімен бірге онлайн өткізілмек.

Мәдени астана мәртебесі Шымкентке бекер берілген жоқ. Күн шуақты Шымкент — мейірімді, еңбеккер әрі талантты адамдар тұратын қала. Ол — жаңа ғасырдағы Қазақстан өнері мен мәдениетінің алтын бесігі.

Бұл шаралар — достастық мемлекеттері арасындағы бірлік пен ынтымақтастықты дамытуға серпін беріп, ұлттық мәдениет пен өнерімізді халықаралық деңгейде насихаттауға, Шымкенттің халықаралық аренадағы абыройы мен беделін арттыруға жол ашлады.

Қазіргі күрделі жағдайға қарамастан, көне Шымкент қалашығы — Цитадельді қалпына келтіру жұмыстары жалғасып жатыр. Ашық аспан астындағы бұл ғажайып музей қала тұрғындары мен қонақтарының зор қызығушылығын тудырады.

«Наурыз» аланы маңында «Көне қала» этножобасы бой көтеруде. Этноқалашықта «Шымкент 2020 — ТМД елдерінің мәдени астанасы» жылы аясында қала тұрғындары мен қонақтарына ұлттық салт-дәстүр құндылықтарын насихаттау мақсатында әр сенбі, жексенбі күндері іс-шаралар өтеді деп жоспарланған болатын.

«Көне қала» этноауылында 12 киіз үй мен көрме қойылатын жартылай киіз үй, Ақ қанатты шатыр үй де құру жоспарланған. Сонымен қатар ауылда алтыбақан шағын сәулет нысандары да құрылады. Құрылыста балалар үшін арнайы алаң да қарастырылған.

Киіз үйлерде Шымкент қаласының — 2200, ғұлама, ғалым Әбу Насыр әл Фарабидің — 1150, ақын Абай Құнанбайұлының — 175, композитор Шәмші Қалдаяқовтың — 90 жылдығына арналған тақырыптық көрмелер ұйымдастырылады. Төрт киіз үйі қазактын ұлттық тағамдарына арналса, көрпе тігу үйі, салт-дәстүр үйі, әжелер үйі және бас киіз үйі тақырыпқа сай безендіріледі. Ал жартылай киіз үйлерде колөнер бұымдарының көрмелері қойылады.

Қалашықтың іші қорған-қалашық түріндегі жобаның ортасында ақ шатырлы орда түріндегі дөңгелек сахна орналасқан. Сахнаның алдында 200 орындық көрермендер алаңы болады. Сахналық аланның екі шетінде арба үстіне тігілген киіз үйлер қойылады деп жоспарланған.

Қалашықтың ауыл-алаңқайларында колөнершілер ауылы, құсбегі-саятшылар ауылы, зергерлер ауылы, қымызшылар ауылы, ұлттық тағамдар ауылы, музыкалық аспаптар көрмесі, балаларға арналған ойын алаңдары орналасады.

Келушілерге ұлттық киім киген қыз-жігіттер қонақтарды қазақтың ұлттық салт-дәстүрлерімен таныстырады. Этноқалашықта көрермендер ұлттық спорт түрлерін тамашалап, киіз үй тігу, сырмақ басу, ши тоқу, мал сойып, ет асу процестеріне қатыса алады. Қазақтың ән-күйін тыңдап, ұлттық колөнер бұйымдарын естелік ретінде сатып алуға болады. Сондай-ақ кешкі ойын-сауық пен ұлттық салт-дәстүрден сыр шертетін қойылымдары тағы бар.

Айта кетейік, әлемді жайлаған қауіпті індетке байланысты қалашықтың ашылуы кейінге шегіріліп тұр.

ҚҰРЫЛЫС ҚАРҚЫНДЫ

Қазір қаламызды қауіпсіз өрі өмір сүруге жайлы ету мақсатында көптеген жұмыстар атқарылады. Биыл үшінші мегаполисте көпқабатты 136 үй немесе 7 561 пәтер пайдалануға беріледі.

Қалада қоғамдық көлік жүйесін толығымен жаңғырту басталды. 1 тамыздан бастап жаңа жүйе енгізіліп, жыл соңына дейін қалаға 590 автобус әкелінеді.

лендросаябақ жаңыртылып жатыр. Қаланың негізгі су арнасы — Қошқар ата өзенінің бойы абаттандырылууда. Атшабар аумағында этноқалашық салу, 47 гектар жерге жаңа саябақ өсіру, Шымкент—City тұрғын алабында көпфункционалды спорт кешенін салу бойынша жұмыс жалғасын табууда.

ИНФРАҚҰРЫЛЫМ – АЙРЫҚША НАЗАРДА

Шымкент қаласының аумағы кеңейіп, 41 елді мекен қосылғалы алып қаланың инфрақұрылымын дамытуға жіті көңіл бөлініп келеді.

Қазіргі таңда Шымкентте 53 шағынаудан шалғайда орналасқан. Бүгінде бұл аймақтарда инфрақұрылым тарту жұмыстары қарқынды жүруде. Тұран, Батыс, Ынтымақ-2, Жанатұрлан, Асар-2 шағынаудандарын сапалы ауыз сумен қамту үшін бюджеттен 5 миллиард теңгеге жуық қаржы бөлініп, тиісті жұмыс атқарылууда. Нәтижесінде жыл соңына дейін Игілік, Қызылжар, Тәуелсіздікке 20 жыл, Көкбұлақ, Абдулабад, Өтеміс, Базарқаппа шағынаудандарында құрылыс аяқталып, тұрғындар ауызсуға қол жеткізеді.

Бұған қоса, сапалы электр жарығымен қамтамасыз ету де күн тәртібінен түспей тұр. Қазіргі таңда бұл саладағы ең ірі жоба — қуаты 220 кВ Бозарық қосалқы стансасы. Жыл соңында пайдалануға берілетін ірі қосалқы станса іске қосылып, қаланың солтүстік бөлігі сапалы электр энергиясымен қамтылады деп күтілуде. Сонымен қатар екі қосалқы стансының құрылысы қатар жүргізілуде. Нәтижесінде қуаты 110 кВ құрайтын төрт қосалқы станса 90 мың халқы бар 30 елді мекеннің жарық мәселесінің шешілуіне сеп болмақ.

«Жалпы, соңғы 3 жылдың ішінде Шымкентте 9,7 млрд теңгеге 10 елдімекенге электр желісі тартылды және 2 шағын станса салынды. Биыл 12 нысанға қаржы бөлініп, құрылысы жүруде. Жыл соңына дейін 7 нысанда жұмыс аяқталып, 14 мыңға жуық адам сапалы электр қуатымен қамтылады», — дейді Шымкент қаласының энергетика және коммуналды шаруашылық басқармасы басшысының міндетін атқарушы Нұрлан Жаманкөз.

Мұнымен қоса, қала тұрғындарын ауызсу, табиғи газ және кәріз жүйесімен қамтамасыз ету бағытындағы жұмыстар жалғасуда. Атап айтқанда, ауызсу бойынша 27 нысан, оның ішінде 3 ірі жоба жүзеге асырылууда. Тұран, Шымкент-Сити шағынаудандарын ауызсумен қамту үшін Көмешбұлақ су ғимаратынан магистралды су құбырлары тартылууда. Жыл қорытындысы бойынша 18 нысанның құрылысы аяқталып, 34 мыңға жуық адам сапалы ауызсу тұтыналатын болады. Нәтижесінде Шымкент тұрғындарын сумен қамту көрсеткіші 94,7%-дан 95,3%-ға дейін жоғарылайды.

Қаланы абаттандыру жұмыстары да биыл ерекше қарқын алған. Бүгінде Қонаев даңғылының Ілев және Түркістан көшелерімен қиылысындағы гүлзарларда күрделі жөндеу жұмыстары аяқталып қалды. «Шәмші әлемі» гүлзары мен Чернобыль апатынан қаза болғандарға арналған аллея көркейтіліп, Әл Фараби баланы қайта жанартылмақ. Бұдан бөлек, Орталық стадион аумағындағы «Тұлпар стансасының» аланы көріктендірілуде.

Айта кетейік, қаланы абаттандыру жұмыстарына бюджеттен 933 млн теңге бөлініп, «Жұмыспен қамтудың жол картасы» бағдарламасы аясында 100-ден астам азамат жұмыспен қамтылған.

Мегаполис атына сай инфрақұрылымы да мінсіз қала болуы керек.

ШАҒЫН БИЗНЕСТІҢ ШЫРАЙЫ

Ұлттық экономика министрі Руслан Дәленов онлайн режимде халық алдында есеп беру барысында «Бизнестің жол картасы — 2025» аясында шағын бизнесті қолдаудың жаңа бағыты іске асырылатынын айтқан еді.

«Шағын бизнесті қолдау маңызды болып отыр. Кредиттер мен кепілге қолжетімділік мәселесін шешу — шағын және орта бизнестің, әсіресе, микробизнестің даму факторы. Сондықтан «Бизнестің жол картасы — 2025» мембағдарламасына «микро және шағын бизнесті микрокредиттеу» жаңа бағыты қосылды», — деді министр. Жаңа бағыт 6 пайыздан аспайтын мөлшерлеме бойынша субсидиялау арқылы қаржыландыруды

MEGAPOLIS

E-mail: jasqazaq2019@mail.ru

www.jasqazaq.kz

көздейді. Несие көлемі айналымдағы құралдарды толықтыруға 5 млн теңгеге дейін, өндірістік қажеттілікке 20 млн теңгеге дейін беріледі. Бұл микробизнес өкілдерін кең көлемде қамтуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар бизнес субъектілері кепілінің жеткіліксіздігі жөніндегі мәселе де шешімін тапты. Даму қоры негізгі заемның 85 пайызына дейін кепілдендіреді.

Қала басшысы аталған жобаны тиімді жүзеге асыру үшін арнайы индикаторлық жүйеге қосылуға тапсырма берді. Ол аудан, басқарма басшылары мен әкім орынбасарларының жұмысын онлайн түрде бақылап отыруға мүмкіндік береді. «Осы индикатор арқылы біздің істеген жұмысымыздың нәтижесі онлайн түрде көрінеді. Әсіресе, пандемия кезінде өте тиімді. Аталған жоба алғаш болып Шымкентте қолға алынып жатыр. Сондықтан, осы жұмысты шын көңілмен, бірігіп жасауға шақырамын», — деді М.Әйтемов.

Айта кетейік, жобалық кеңсенің негізгі міндеті — қала деңгейіндегі проблемалық мәселелерді шешуге жәрдемдесу. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың дағдарыс кезінде кәсіпкерлік саласына қолдау көрсету тапсырмасы негізінде Шымкент қаласында «Бизнеске арналған Үкімет — Shymkent INVEST» кеңсесі жаңа форматта қайта ашылды.

Бұл жоба кәсіпкерлерге бір көзден орталықтандырылған мемлекеттік және сервистік қызметтерді жедел алуға

көмектеседі. Мұнда нишалық жобаларды сүйемдеу, жеңілдетілген 1% несие беру, «1000 сауда орны» бағдарламасы бойынша жер учаскелерін алу және қаржы секторы, тауарды жылжыту, инвестиция, цифрлық, құқықтық, компетенция және мемлекеттік қызмет көрсетіледі. Осылайша, кәсіпкерлер мен инвесторлар үшін бірыңғай хаб құрылады. Сонымен қатар мұнда бастауыш кәсіпкерлерге «Бизнес-мектеп», «Бастау-бизнес» оқыту бағдарламалары бойынша кәсіпкерліктің негізгі оқытылады.

Кеңсенің ашылу рәсіміне қатысқан қала әкімі Мұрат Әйтемов өңірдегі экономикалық жағдайды жақсарту бойынша қабылданған антикризистік шаралар өз жемісін беретініне сенімді екенін жеткізді. Сондай-ақ бағдарламада межелеген микроқаржы ұйымын құрып, жеңілдетілген несие, нишалық жобалар мен «Егістіктен дүкен сөресіне дейін» және мемлекеттік бағдарламалардың бүкіл мүмкіндіктерін барынша қолданылатынын айтты.

Іс-шара барысында сөз алған Шымкент қаласы кәсіпкерлер палатасының директоры Нұрлан Кабыштаев мемлекеттік бағдарламалар аясында кәсіпкерлік саласында жыл соңына дейін жалпы 29,5 млрд теңге игеру жоспарланғанын атап өтті.

«Бағдарлама аясында нишалық жобаларды іске асыру қолға алынып жатыр. Қазіргі таңда кәсіпорындармен осы нишалық жобалардың тізімін жасақтау үстіндеміз. Бүгінде 80-нен астам нишалық жобалар жасақталды. Осының аясында, біз импорт алмастыруды қамтамасыз етіп, 400 адамды жаңа жұмыс орнымен қамтып, 100 жаңа тауардың түрін және жаңа 30 кәсіпорын ашуды көздеп отырмыз. Бұл бастаманы іске асыру мақсатында құрылып жатқан микроқаржы ұйымы арқылы қаржыландыруды көздеп отырмыз. Бұдан бөлек, микроқаржы ұйымы «Еңбек» бағдарламасы аясында бөлініп жатқан қаржыларды да игеруге ықпалын тигізеді», — деді Нұрлан Кабыштаев.

Сонымен қатар Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес, Жамбыл, Алматы және Түркістан облыстарында «Егістіктен дүкен сөресіне дейін» пилоттық жобалары іске қосылатын болады. Бұл ретте түркістандық шаруалармен өндірілетін тауарларды өткізу нарығының бірден-бір нүктесі Шымкент қаласы болып табылмақ. Түркістан облысында өндірілетін ауылшаруашылық өнімдерін Шымкент қаласында қайта өңдеп, фасовка және упаковка жасау арқылы тамақ өнеркәсібін дамытуға мүмкіндік бар. Бұл өз кезегінде әлеуметтік маңызы бар тауарлардың бағасын тұрақтандыруға, өзінік қосалқы шаруашылықтың (*ЛПХ*) көлемдік экономикадан шығуына және қосымша жұмыс орындарын ашуға ықпал етеді.

ШЫМКЕНТТІҢ САЛҚЫН СУСЫНЫ

Шымкенттегі кәсіпкерлікті қолдау мақсатында шаһар басшысы Мұрат Әйтемов «Шымкент сыра» зауытына барды.

Сыра зауытының аумағы 9 гектар. Жылына 2 миллион гига литрге жуық өнім шығарады. Бүгінгі таңда өндіріс қуаттылығы жоғары, сапалы өнім беретін отандық ірі кәсіпорын ретінде көш бастап тұр.

«Шымкент сыра өндіру зауыты» ЖШС атқарушы директоры Наталья Антонова қала әкіміне өндірістің ішкі жұмыстарын таныстырып қана қоймай, болашақтағы жоспарларын да баяндады.

Сыра зауыты бүгінде 500 адамды жұмыспен қамтып отыр. Жақын күндері квас секілді алкогольсіз өнім шығаруды жоспарлауда. Отандық өнім ішкі нарықты ғана емес, Ресей, Әзбекстан, Қырғызстан және Қытайға да жөнелтіледі.

Зауытты аралау кезінде қала басшысы Мұрат Дүйсенбекұлы кәсіпкерлікті дамыту бағытында мемлекеттік бағдарламалар аясында инвестиция тарту жолдарын қарастыру жөнінде тиісті басқарма басшысына тапсырма берді.

Қайнаған тіршілік, қарқынды құрылыс, иінді инфрақұрылым, жаңа жобалар... Тегеуріні тасты да ерітетін, тірлігі мығым, сөзі шырын, бар қазақтың қазығы мен қазынасына айналған ару қала — Шымкенттің дәл осы сәттегі келбеті осындай.

Мәриям АЙТБАЙ,
Шымкент қаласы

2020 жылғы 01 қатардағы «Сентрас Иншуранс» СК- АҚ сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының/сақтандыру брокерінің бухгалтерлік теңгерімі					(мың теңгемен)
Баптар атауы	Жолдар кезеңі аяғында	Есеп беру кезеңі аяғында	Өткен жылдың аяғында		
1	2	3	4	5	
Активтер					
Ақшалай қаражаттар мен ақшалай қаражат бағамдалары	1	191 663	350 661		
Орналасстырылған салымдар (құнысызdanу үшін саясилық қорын иесіреткенде)	2	62438	489 133		
Өзгерістері пайда немесе залалдар құрамында көрсетілетін әділ құны бойынша бағаланатын бағалы қағаздар	3		0		
Сату үшін қолда бар бағалы қағаздар (құнысызdanу үшін саясилық қорын иесіреткенде)	4	8 636 819	7 518 623		
«Кері РЕПО» операциялары	5	1 783 545	3 497 855		
Тазартылған асыл металдар	6				
Өндірістік қаржылық құралдар	7				
Активтер сыйлықақылар бойынша қайта сақтандыру актиітері (құнысызdanу үшін саясилық қорын иесіреткенде)	8	1 844 847	1 818 737		
Боған, алайда мәлімделмеген залалдар бойынша қайта сақтандыру актиітері (құнысызdanу үшін саясилық қорын иесіреткенде)	9	618 849	530 473		
Өмірді сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша болмаған залалдар бойынша қайта сақтандыру актиітері (құнысызdanу үшін саясилық қорын иесіреткенде)	10				
Аннуитет шарттар бойынша болмаған залалдар бойынша қайта сақтандыру шарттары (құнысызdanу үшін саясилық қорын иесіреткенде)	11				
Мәлімделген, алайда реттелмеген залалдар бойынша қайта сақтандыру актиітері (құнысызdanу үшін саясилық қорын иесіреткенде)	12	466 283	460 665		
Сақтандырушылардан (қайта сақтандырушылар) мен делдалардан алуға қатысты сақтандыру сыйлықақылар (құнысызdanу үшін саясилық қорын иесіреткенде)	13	632 952	771 739		
Қайта сақтандыру бойынша есептелген комиссиялық табыстар	14	0	0		
Басқа дебиторлық берешек (құнысызdanу үшін саясилық қорын иесіреткенде)	15	478 512	696 417		
Сақтандырушыларға ұсынылатын қарыздар (құнысызdanу үшін саясилық қорын иесіреткенде)	16		0		
Болашақ кезек шығындары	17	11 455	5 502		
Ағымдағы салық активі	18	194 987	4 008		
Кейінгі қалдырылатын салық активі	19	55 836	34 590		
Өтелгенге дейін ұсталатын бағалы қағаздар (құнысызdanу үшін саясилық қорын иесіреткенде)	20		0		
Басқа занды туғызалар капиталдағы инвестициялар	21		0		
Қолпар	22	59 831	102 754		
Негізгі құрал-жабдықтарды (нетто)	23	194 979	236 964		
Инвестициялық мүлік	24		0		
Сату үшін арналған үзек мерзімді активтер	25		0		
Материалдық емес активтер (нетто)	26	87 851	122 526		
Басқа да активтер	27	134 225	49 030		
Активтер жиыны	28	15 455 072	16 689 677		
Міндеттемелер					
Аққуды сыйлықақылар сақтық қоры	29	4 940 722	5 110 150		
Өмірді сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттары бойынша болмаған залалдардың сақтық қоры	30		0		
Аннуитет шарттар бойынша болмаған залалдар бойынша сақтық қоры	31		0		
Боған, алайда мәлімделмеген залалдардың сақтық қоры	32	1 499 873	1 469 059		
Мәлімделген, алайда реттелмеген залалдардың сақтық қоры	33	1 729 300	1 548 783		
Алынған қарыздар	34	0	0		
Қайта сақтандырушылармен есеп айырысулар	35	421 587	346 906		
Сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметі бойынша делдалдармен есеп айырысулар	36	40 760	50 202		
Дивиденд бойынша акционерлермен есеп айырысулар	37				
Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты бойынша төлеуге жататын шоттар	38	227 552	69 157		
Басқа кредиторлық берешек	39	48 146	56 185		
Бағалы міндеттемелер	40		0		
«РЕПО» операциялары	41	1 308 356	3 325 059		
Өндірістік қаржылық құралдар	42		0		
Шығындарын өлтіретін активтер	43		0		
Болашақ кезектер табыстары	44	168 699	143 904		
Дивиденд салық міндеттемелері	45	68 376	77 155		
Кейінгі қалдырылатын салық міндеттемелері	46		0		
Басқа міндеттемелер	47	338 479	236 614		
Міндеттемелер жиыны	48	10 791 850	12 433 174		
Қаптал	49				
Жарылым капитал (құрытайшылар жарналары)	49	1 325 750	1 325 750		
Алынған капитал (құрытайшылар жарналары)	50				
Салық капиталы	51				
Сыйлықақылар (қосымша төленген капитал)	52				
Күтілген төлеулердің сақтық қоры	53	0			
Тұрақсыздалатын сақтық қоры	54	7 687	6 179		
Басқа сақтық қордар	55	56 271	49 738		
Бөлінбейтін пайда (жабықталатын залал)	56	3 386 056	2 974 312		
соның ішінде:					
өткен жылдар	56,1	2 939 118	1 899 051		
есеп беру кезеңі	56,2	4 663 222	4 256 503		
Капитал жиыны	57	4 663 222	4 256 503		
Капталдар мен міндеттемелер жиыны	58	15 455 072	16 689 677		

№2 нысан

2020 жылғы 01 қатардағы ахуалы бойынша «Сентрас Иншуранс» СК- АҚ сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының, ұйымдарының, сақтандыру брокерінің пайдалары мен залалдары жөніндегі қаржылық есеп-қисабы

2020 жылғы 01 қатардағы ахуалы бойынша «Сентрас Иншуранс» СК- АҚ сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының/брокерлерінің капиталындағы өзгерістер жөніндегі қаржылық есеп-қисабы						(мың теңгемен)
Баптар атауы	Жол кезеңі аяғында	Есеп беру кезеңі аяғында	Өткен жылдың аяғында	Өткен жылдың аяғында	Өткен жылдың аяғында	
1	2	3	4	5	6	
Кірістер						
Сақтандыру қызметінің түскен табысы			8 616 117	8 564 849		
Сақтандыру шарттары бойынша қабылданған сақтандыру сыйлықақылары	1		13 044 079	10 245 299		
Қайта сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары	2		54 771	1 871 751		
Қайта сақтандыруға берілген сақтандыру сыйлықалары	3		5 147 060	4 185 092		
Сақтандыру сыйлықтарының таза сомасы	4		7 951 790	7 931 958		
Аққуды сыйлықақылардың сақтық қорының өзгеруі	5		- 169 428	738 680		
Аққуды сыйлықақылар бойынша қайта сақтандыру актиітерінің өзгеруі	6		26 110	-546 078		
Еңбектен табылған сақтандыру сыйлықалары таза сомасы	7		8 147 328	7 007 200		
Сақтандыру қызметі бойынша комиссиялық сыйлық түріндегі кірістер	8		460 201	300 474		
Сақтандыру қызметінен түскен басқа да кірістер	9		8 588	1 257 175		
Инвестициялық қызметінен түскен кірістер	10		814 267	1 147 419		
Сыйлық алумен байланысты кірістер	10		651 313	498 293		
соның ішінде:						
бағалы қағаздар бойынша сыйлықа (құнн немесе ақсатын) түріндегі кірістер	10,1		610 599	329 829		
орналасстырылған салымдар бойынша сыйлықа түріндегі кірістер	10,2		40 714	168 464		
Қаржылық активтермен операциялар бойынша кірістер (шығындар) (нетто)	11		49 252	71 780		
соның ішінде:						
Бағалы қағаздары сатып алу-сатудан түскен кірістер (шығындар) (нетто)	11,1		-72 051	15 455		
«РЕПО» операцияларынан түскен кірістер (шығындар) (нетто)	11,2		121 203	56 325		
Тазартылған асыл металдармен операциялардан түскен кірістер (шығындар)	11,3		0	0		
Өндірістік қаржылық құралдармен операциялардан түскен кірістер (шығындар)	11,4		0	0		

2020 жылғы 01 қатардағы ахуалы бойынша «Сентрас Иншуранс» СК- АҚ сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының/брокерлерінің капиталындағы өзгерістер жөніндегі қаржылық есеп-қисабы								№4 нысан
								(мың теңгемен)
Бас ұйым капиталы								
	Жарылым капиталы	Саяси сақтық капиталы	Басқа сақтық капиталы	Бөлінбейтін пайда (залал)	Барлығы	Азшылық үлесі	Капитал жиыны	
1	2	3	4	5	6	7	8	
Өткен кезең басындағы сальдо	1 325 750	2 390	110 886	1 902 840	3 341 866	0	3 341 866	
Есеп саясатындағы өзгерістер мен қателіктері түзетуі								
Өткен кезең басындағы қайта есептелген сальдо	1 325 750	2 390	110 886	1 902 840	3 341 866	0	3 341 866	
Негізгі құрал-жабдықтарды қайта бағалау								
Сату үшін қолда бар бағалы қағаздар құнының өзгеруі								
Ақша ағындарын хеджирлеу				-160 624	-160 624		-160 624	
Басқа операциялардан түскен пайда (залал)								
Капиталдың өзінде тікелей танылған пайда (залал)								
Кезең ішіндегі пайда (залал)				1 075 261	1 075 261		1 075 261	
Кезең ішіндегі пайда (залал) барлығы				1 075 261	1 075 261		1 075 261	
Дивидендтер								
Активлар (жарналар) эмиссиясы		0						
Сатып алынған активлар (жарналар)								
Ішкі ауырымдар		0	3 789	-3 789	0		0	
соның ішінде:								
Негізгі құрал-жабдықтардың жинақталған қайта бағалауының өзгеруі			3 789	-3 789	0		0	
Басқа операциялар				0	0		0	
Есеп беру кезеңі басындағы сальдо	1 325 750	6 179	-49 738	2 974 312	4 256 503	0	4 256 503	
Есеп саясатындағы өзгерістер мен қателіктері түзетуі								
Есеп беру кезеңі басындағы қайта есептелген сальдо	1 325 750	6 179	-49 738	2 974 312	4 256 503	0	4 256 503	
Негізгі құрал-жабдықтарды қайта бағалау								
Сату үшін қолда бар бағалы қағаздар құнының өзгеруі				-6 533	-6 533		-6 533	
Ақша ағындарын хеджирлеу								
Басқа операциялардан түскен пайда (залал)								
Капиталдың өзінде тікелей танылған пайда (залал)								
Кезең ішіндегі пайда (залал)				446 938	446 938		4 469 938	
Кезең ішіндегі пайда (залал) барлығы				446 938	446 938		4 469 938	
Дивидендтер				0	0		0	
Активлар (жарналар) эмиссиясы		0						
Сатып алынған активлар (жарналар)								
Ішкі ауырымдар		0	1 508	-1 508	0		0	
соның ішінде:								
Негізгі құрал-жабдықтардың жинақталған қайта бағалауының өзгеруі				0	0		0	
Саяси сақтық капиталының құру		1 508		-1 508	0		0	
Басқа операциялар			0	-33 686	-33 686		-33 686	
Есеп беру кезеңі аяғындағы сальдо	1 325 750	7 687	-56 271	3 386 056	4 663 222	0	4 663 222	

«Шыбыр ұйым капиталы» және «Азшылық үлесі» жолдары шоғырландырылған қаржылық есеп-қисап құрылған кезде тоқтырылады.

Пошыландырылған қаржылық есеп-қисап құрылған кезде немесе сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары мен сақтандыру брокерлерінің еншілес ұйымы болмаған кезде 2-б. жолдары тоқтырылады.

Қайта бағалаудан түскен кірістер (<i>шығындар</i>)	12	42 252	546 251
соның ішінде:			
Өзгерістері пайдалар немесе залалдар құрамында бейнеленетін, әділ құны бойынша бағаланатын бағалы қағаздар құнының өзгеруінен болған кірістер (<i>шығындар</i>) (<i>нетто</i>)	12,1	0	0
Сату үшін қолда бар бағалы қағаздар құнының өзгеруінен болған кірістер (<i>шығындар</i>) (<i>нетто</i>)	12,2	69 446	24 857
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған кірістер (<i>шығындар</i>) (<i>нетто</i>)	12,3	-27 194	521 394
Тазартылған асыл металдардың қайта бағалаудан түскен кірістер (<i>шығындар</i>)	12,4	0	0
Өндірістік қаржылық құралдарды қайта бағалаудан түскен кірістер (<i>шығындар</i>)	12,5	0	0
Басқа занды туғызаларды капиталындағы қатысудан түскен кірістер	13	73 285	29 032
Инвестициялық қызметтен түскен басқа кірістер	14	-1 835	2 063
Басқа қызметтен түскен кірістер	15	35 142	20 953
Активтері өткізуден және активтері алуан (<i>беруден</i>) түскен кірістер (<i>шығындар</i>)	15	-25 713	5 539
Басқа қызметтен түскен басқа да кірістер	16	60 855	15 414
Басқа кірістер	17	0	0
Кірістер жиыны	18	9 465 526	9 733 221
Шығындар			
Сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша шығындар	19	3 244 633	2 752 295
Қайта сақтандыру үшін қабылданған шарттар бойынша сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша шығындар	20	101 449	139 392
Қайта сақтандыруға берілген тәуекел бойынша шығындардың орташа мөлшері	21	612 178	695 286
Кері тапалтар бойынша орнын толтыру (<i>нетто</i>)	22	203 319	154 314
Сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша таза шығындар	23	2 530 585	2 051 087
Сақтандыру залалдарын реттеу бойынша шығындар	24	115 756	183 308
Өмірді сақтандыру (<i>қайта сақтандыру</i>) шарттары бойынша болмаған залалдардың сақтық қорының өзгеруі	25		
Өмірді сақтандыру (<i>қайта сақтандыру</i>) шарттары бойынша болмаған залалдар бойынша қайта сақтандыру активтерінің өзгеруі	26		
Аннуитет шарттары бойынша болмаған залалдардың сақтық қорының өзгеруі	27		
Аннуитет шарттары бойынша болмаған залалдар бойынша қайта сақтандыру активтерінің өзгеруі	28		
Боған, алайда, мәлімделмеген залалдардың сақтық қорының өзгеруі	29	30 814	617 351
Боған, алайда, мәлімделмеген залалдар бойынша қайта сақтандыру активтерінің өзгеруі	30	88 376	316 962
Мәлімделген, алайда, реттелмеген залалдар бойынша сақтық қорының өзгеруі	31	180 517	656 064
Мәлімделген, алайда реттелмеген залалдар бойынша қайта сақтандыру активтерінің өзгеруі	32	5 618	161 478
Сақтандыру қызметі бойынша комиссиялық сыйақы төлеу бойынша шығындар	33	2 395 597	1 448 041
Сақтандыру (<i>қайта сақтандыру</i>) шартын бұзудан байланысты шығындар	34	861 124	756 296
Сыйақының төлеумен байланысты шығындар	35	48 728	30 182
соның ішінде:			
Бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы түріндегі шығындар	35,1	48 728	30 182
Құнсыздану бойынша сақтық қорына жұмсалған шығындар	36	67 155	122 742
Құнсыздану бойынша сақтық қорларын қалпына келтіру	37	25 073	23 411
Құнсыздану бойынша сақтық қорына жұмсалған таза шығындар	38	42 082	99 331
Жалпы және әкімшілік шығындар	39	2 882 381	2 990 601
соның ішінде:			
Еңбекке және іссапарларды төлеуге жұмсалған шығындар	39,1	1 734 229	1 816 128
корпоративтік табыс салығынан басқа, ағымдағы салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті шығындар	39,2	144 415	151 819
ағымдағы жалды бойынша шығындар	39,3	106 205	209 654
Амортизациялық аударымдар мен тозу	40	144 698	57 186
Басқа шығындар	41	39 402	32 149
Шығындар жиыны	42	9 032 992	8 385 970
Кезең ішіндегі пайда (<i>залал</i>)	43	432 534	1 347 251
Токталғаннан қызметтен түскен пайда (<i>залал</i>)	44		
Корпоративтік табыс салығын төлегенге дейінгі таза пайда (<i>залал</i>)	45	432 534	1 347 251
Корпоративтік табыс салығы	46	-14 404	271 990
соның ішінде:			
негізгі қызметтен	46,1	-21 246	246 131
басқа қызметтен	46,2	6 842	25 859
Салықтарды төлегеннен кейінгі таза пайда (<i>залал</i>) жиыны	47	446 938	1 075 261
		0	

Форма №1

Бухгалтерский баланс страховой (перестраховочной) организации/страхового брокера АО «СК «Сентрас Иншурэнс» по состоянию на «01» января 2020 года

(в тысячах тенге)

Наименование статьи	Код строки	На конец отчетного периода	На конец предыдущего года
1	2	3	4
Активы			
Денежные средства и эквиваленты денежных средств	1	191 663	350 661
Вклады размещенные (за вычетом резервов на обесценение)	2	62 438	489 133
Ценные бумаги, оцениваемые по справедливой стоимости, изменения которой отражаются в составе прибыли или убытка	3		0
Ценные бумаги, имеющиеся в наличии для продажи (за вычетом резервов на обесценение)	4	8 636 819	7 518 623
Операции «обратное РЕПО»	5	1 783 545	3 497 855
Аффинированные драгоценные металлы	6		
Производные финансовые инструменты	7		
Активы перестрахования по незаработанным премиям (за вычетом резервов на обесценение)	8	1 844 847	1 818 737
Активы перестрахования по произошедшим, но незаявленным убыткам (за вычетом резервов на обесценение)	9	618 849	530 473
Активы перестрахования по непроизошедшим убыткам по договорам страхования (перестрахования) жизни (за вычетом резервов на обесценение)	10		
Активы перестрахования по непроизошедшим убыткам по договорам страхования (перестрахования) жизни (за вычетом резервов на обесценение)	11		
Активы перестрахования по заявленным, но неурегулированным убыткам (за вычетом резервов на обесценение)	12	466 283	460 665
Страховые премии к получению от страхователей (перестрахователей) и посредников (за вычетом резервов на обесценение)	13	632 952	771 739
Начисленные комиссионные доходы по перестрахованию	14	0	0
Прочая дебиторская задолженность (за вычетом резервов на обесценение)	15	478 512	696 417
Займы, предоставленные страхователям (за вычетом резервов на обесценение)	16		0
Расходы будущих периодов	17	11 455	5 502
Текущий налоговый актив	18	194 987	4 008
Отложенный налоговый актив	19	55 836	34 590
Ценные бумаги, удерживаемые до погашения (за вычетом резервов на обесценение)	20		0
Инвестиции в капитал других юридических лиц	21		0
Займы	22	59 831	102 754
Основные средства (нетто)	23	194 979	236 964
Инвестиционное имущество	24		0
Долгосрочные активы, предназначенные для продажи	25		0
Нематериальные активы (нетто)	26	87 851	122 526
Прочие активы	27	134 225	49 030
Итого активы	28	15 455 072	16 689 677
Резерв незаработанной премии	29	4 940 722	5 110 150
Резерв непроизошедших убытков по договорам страхования (перестраховочной) жизни	30		0
Резерв непроизошедших убытков по договорам аннуитета	31		0
Резерв произошедших, но незаявленных убытков	32	1 499 873	1 469 059
Резерв заявленных, но неурегулированных убытков	33	1 729 300	1 548 783
Займы полученные	34	0	0
Расчеты с перестраховщиками	35	421 587	346 906
Расчеты с посредниками по страховой (перестраховочной) деятельности	36	40 760	50 202
Расчеты с акционерами по дивидендам	37		
Счета к уплате по договорам страхования (перестраховочная)	38	227 552	69 157
Прочая кредиторская задолженность	39	48 146	56 185
Оценочные обязательства	40		0
Операции «РЕПО»	41	1 308 356	3 325 059
Производные финансовые инструменты	42		0
Выпущенные облигации	43		0
Доходы будущих периодов	44	168 699	143 904
Текущее налоговое обязательство	45	68 376	77 155
Отложенное налоговое обязательство	46		0
Прочие обязательства	47	338 479	236 614
Итого обязательства	48	10 791 850	12 433 174
Уставный капитал (взносы учредителей)	49	1 325 750	1 325 750
Изъяты капитал (взносы учредителей)	50		
Резервный капитал	51		
Премии (дополнительный оплаченный капитал)	52		
Риски непредвиденных рисков	53	0	
Стабилизированный резерв	54	7 687	6 179
Прочие резервы	55	-56 271	-49 738
Нераспределенная прибыль (непокрытый убыток)	56	3 386 056	2 974 312
в том числе:			
предыдущих лет	56,1	2 939 118	1 899 051
отчетного периода	56,2	446 938	1 075 261
Итого капитал	57	4 663 222	4 256 503
Итого капитал и обязательства	58	15 455 072	16 689 677

Первый руководитель _____ Турыбеков Б.А. дата _____
 Главный бухгалтер _____ Скачкова Т.Б. дата _____
 Исполнитель _____ Скачкова Т.Б. дата _____
 Телефон: _____
 Место для печати _____

Форма №2

Отчет о прибылях и убытках страховой (перестраховочной) организации, исламской страховой (перестраховочной) организации, страхового брокера АО «СК «Сентрас Иншурэнс» по состоянию на «01» января 2020 года

(в тысячах тенге)

Наименование статьи	Код строки	за период с начала текущего года (с нарастающим итогом)	за аналогичный период с начала предыдущего года (с нарастающим итогом)
1	2	3	4
Доходы			
Доходы от страховой деятельности		8 616 117	8 564 849
Страховые премии, принятые по договорам страхования	1	13 044 079	10 245 299
Страховые премии, принятые по договорам перестрахования	2	54 771	1 871 751
Страховые премии, переданные на перестрахование	3	5 147 060	4 185 092
Чистая сумма страховых премий	4	7 951 790	7 931 958
Изменение резерва незаработанной премии	5	-169 428	378 680
Изменение активов перестрахования по незаработанным премиям	6	26 110	-546 078
Чистая сумма заработанных страховых премий	7	8 147 328	7 607 200
Доходы в виде комиссионного вознаграждения по страховой деятельности	8	460 201	300 474
Прочие доходы от страховой деятельности	9	8 588	1 257 175
Доходы от инвестиционной деятельности		814 267	1 147 419
Доходы, связанные с получением вознаграждения	10	651 313	498 293
в том числе:			
доходы в виде вознаграждения (купона или дисконта) по ценным бумагам	10,1	610 599	329 829

Отчет об изменениях в капитале страховой (перестраховочной) организации/страхового брокера АО «СК «Сентрас Иншурэнс» по состоянию на «01» января 2020 года

Наименование статьи	Уставный капитал	Резервный капитал	Прочие резервы	Нераспределенная прибыль (убыток)	Всего	Доля меньшинства	Итого капитал
1	2	3	4	5	6	7	8
Сальдо на начало предыдущего периода	1 325 750	2 390	110 886	1 902 840	3 341 866	0	3 341 866
Изменения в учетной политике и корректировка ошибок							
Пересчетное сальдо на начало предыдущего периода	1 325 750	2 390	110 886	1 902 840	3 341 866	0	3 341 866
Переоценка основных средств							
Изменение стоимости ценных бумаг, имеющихся в наличии для продажи			-160 624		-160 624		-160 624
Хеджирование денежных потоков							
Прибыль (убыток) от прочих операций							
Прибыль (убыток), признанная/ый непосредственно в самом капитале							
Прибыль (убыток) за период				1 075 261	1 075 261		1 075 261
Всего прибыль (убыток) за период				1 075 261	1 075 261		1 075 261
Дивиденды				0	0		0
Эмиссия акций (взносы)				0	0		0
Выкупленные акции (взносы)				0	0		0
Внутренние переводы				0	0		0
в том числе:							
Формирование резервного капитала				3 789	3 789		3 789
Прочие операции				0	0		0
Сальдо на начало отчетного периода	1 325 750	6 179	-49 738	2 974 312	4 256 503	0	4 256 503
Изменения в учетной политике и корректировка ошибок							
Пересчетное сальдо на начало отчетного периода	1 325 750	6 179	-49 738	2 974 312	4 256 503	0	4 256 503
Переоценка основных средств							
Изменение стоимости ценных бумаг, имеющихся в наличии для продажи				-6 533	-6 533		-6 533
Хеджирование денежных потоков							
Прибыль (убыток) от прочих операций							
Прибыль (убыток), признанная/ый непосредственно в самом капитале							
Прибыль (убыток) за период				446 938	446 938		446 938
Всего прибыль (убыток) за период				446 938	446 938		446 938
Дивиденды				0	0		0
Эмиссия акций (взносы)				0	0		0
Выкупленные акции (взносы)				0	0		0
Внутренние переводы				0	0		0
в том числе:							
Изменение накопленной переоценки основных средств				1 508	-1 508		0
Формирование резервного капитала				1 508	-1 508		0
Прочие операции				0	-33 686		-33 686
Сальдо на конец отчетного периода	1 325 750	7 687	-56 271	3 386 056	4 663 222	0	4 663 222

Графы «Капитал родительской организации» и «Доля меньшинства» заполняются при составлении консолидированной финансовой отчетности. При составлении консолидированной финансовой отчетности или отсутствии дочерних организаций страховые (перестраховочные) организации и страховые брокеры заполняют графы 2-6.

Первый руководитель (на период его отсутствия – лицо, его замещающее) _____ Турыбеков Б.А. дата _____
 Главный бухгалтер (на период его отсутствия – лицо, его замещающее) _____ Скачкова Т.Б. дата _____
 Исполнитель _____
 Телефон: _____
 Место для печати _____

доходы в виде вознаграждения по лицензированным видам деятельности	10,2	40 714	168 464
Доходы (расходы) по операциям с финансовыми активами (нетто)	11	49 252	71 780
в том числе:			
доходы (расходы) от купли-продажи ценных бумаг (нетто)	11,1	-72 051	15 455
доходы (расходы) от операций «РЕПО» (нетто)	11,2	121 303	56 325
доходы (расходы) от операций с аффинированными драгоценными металлами	11,3	0	0
доходы (расходы) от операций с производными финансовыми инструментами	11,4	0	0
Доходы (расходы) от переоценки (нетто)	12	42 252	546 251
в том числе:			
доходы (расходы) от изменения стоимости ценных бумаг, оцениваемых по справедливой стоимости, изменения которой отражаются в составе прибыли или убытка (нетто)	12,1	0	0
доходы (расходы) от изменения стоимости ценных бумаг, оцениваемых по справедливой стоимости, изменения которой отражаются в составе прибыли или убытка (нетто)	12,2	69 446	24 857
доходы (расходы) от переоценки иностранной валюты (нетто)	12,3	-27 194	521 394
доходы (расходы) от переоценки аффинированных драгоценных металлов	12,4	0	0
доходы (расходы) от переоценки производных финансовых инструментов	12,5	0	0
Доходы от участия в капитале других юридических лиц	13	73 285	29 032
Прочие доходы от инвестиционной деятельности	14	-1 835	2 063
Доходы от иной деятельности	35 142	20 953	
Доходы (расходы) от реализации активов (убытков) (передачи) активов	15	-25 713	5 539
Прочие доходы от иной деятельности	16	60 855	15 414
Прочие доходы	17	0	0
Итого доходов	18	9 465 526	9 733 221
Расходы			
Расходы по осуществлению страховых выплат по договорам страхования	19	3 244 633	2 752 295
Расходы по осуществлению страховых выплат по договорам, принятым на перестрахование	20	101 449	139 392
Возмещение расходов по рискам, переданным на перестрахование	21	612 178	695 286
Возмещение по регрессному требованию (нетто)	22	203 319	145 314
Чистые расходы по осуществлению страховых выплат	23	2 530 585	2 051 087
Расходы по урегулированию страховых убытков	24	115 756	183 308
Изменение резерва непроизошедших убытков по договорам страхования (перестраховочная) жизни	25		
Изменение резерва непроизошедших убытков по договорам аннуитета	26		
Изменение резерва непроизошедших убытков по договорам аннуитета	27		
Изменение резерва произошедших, но незаявленных убытков	28		
Изменение резерва произошедших, но незаявленных убытков	29	30 814	617 351
Изменение резерва произошедших, но незаявленных убытков	30	88 376	316 962
Изменение резерва заявленных, но неурегулированных убытков	31	180 517	656 064
Изменение резерва произошедших, но незаявленных убытков	32	5 618	161 478
Расходы по выплате комиссионного вознаграждения по страховой деятельности	33	2 395 597	1 448 041
Расходы, связанные с расторжением договора страхования (перестраховочная)	34	861 124	756 296
Расходы, связанные с выплатой вознаграждения	35	48 728	30 182
в том числе:			
расходы в виде премии по ценным бумагам	35,1	48 728	30 182
расходы на резервы по обесценению	36	67 155	122 742
Восстановление резервов по обесценению	37	25 073	23 411
Чистые расходы на резервы по обесценению	38	42 082	99 331
Общие и административные расходы	39	2 882 381	2 990 601
в том числе:			
расходы на оплату труда и командировочные	39,1	1 734 229	1 816 128
текущие налоги и другие обязательные платежи в бюджет, за исключением корпоративного подоходного налога	39,2	144 415	151 819
расходы по текущей аренде	39,3	106 205	209 654
Амортизационные отчисления и износ	40	144 698	57 186
Прочие расходы	41	39 402	32 149
Итого расходов	42	9 032 992	8 385 970
Прибыль (убыток) за период	43	432 534	1 347 251
Прибыль (убыток) от прекращенной деятельности	44		
Чистая прибыль (убыток) до уплаты корпоративного подоходного налога	45	432 534	1 347 251
Корпоративный подоходный налог	46	-14 404	271 990
в том числе:			
от основной деятельности	46,1	-21 246	246 131
от иной деятельности	46,2	6 842	25 859
Итого чистая прибыль (убыток) после уплаты налогов	47	446 338	1 075 261

Форма №3

Отчет о движении денежных средств (косвенный метод) страховой (перестраховочной) организации/страхового брокера АО «СК «Сентрас Иншурэнс» по состоянию на «01» января 2020 года

(в тысячах тенге)

Наименование статьи	Примечание*	за период с начала текущего года (с нарастающим итогом)	за аналогичный период с начала предыдущего года (с нарастающим итогом)
1	2	3	4
Прибыль (убыток) до налогообложения		432 534	1 347 251
Корректировки на неденежные операционные статьи:		57 521	-103 349
амортизационные отчисления и износ	1	144 698	57 186
расходы по резервам по сомнительным долгам	2	42 082	99 331
нераспределенные доходы и расходы от изменения стоимости финансового актива	3	-6 533	-160 624
прочие корректировки на неденежные статьи	6	-122 726	-99 242
Операционный доход (расход) от изменения в операционных активах и обязательствах (Увеличение) уменьшение в операционных активах		490 055	1 243 902
		998 947	-5 541 300

Форма №4

(в тысячах тенге)

Наименование статьи	Уставный капитал	Резервный капитал	Прочие резервы	Нераспределенная прибыль (убыток)	Всего	Доля меньшинства	Итого капитал
1	2	3	4	5	6	7	8
Сальдо на начало предыдущего периода	1 325 750	2 390	110 886	1 902 840	3 341 866	0	3 341 866
Изменения в учетной политике и корректировка ошибок							
Пересчетное сальдо на начало предыдущего периода	1 325 750	2 390	110 886	1 902 840	3 341 866	0	3 341 866
Переоценка основных средств							
Изменение стоимости ценных бумаг, имеющихся в наличии для продажи				-160 624	-160 624		-160 624
Хеджирование денежных потоков							
Прибыль (убыток) от прочих операций							
Прибыль (убыток), признанная/ый непосредственно в самом капитале							
Прибыль (убыток) за период				1 075 261	1 075 261		1 075 261

E-mail: jasqazaq2019@mail.ru

AINA

www.jasqazaq.kz

ҚАҒАҒЫН

Халқымыз «Ас – адамның арқауы» деп бүкіл тіршілігін ішер аспен байланыстырған.

Ас ішетін ыдыс-аяғын да алтынмен аптап, күміспен күптеп, оның денсаулыққа тигізер зиянын азайтып отырғаны анық. Ертедегі шеберлер қазақ халқының тұрмыс-тіршілігіне сай, сан түрлі ас ішетін ыдыстарды ойлап тауып, оны шеберлікпен көркемдеп, жұрттың ықыласына бөленіп келді. Тәуелсіздіктен кейін қазақтың қолөнер шеберлері де өткенді жаңғыртып, тұрмысымыздан алыстап, санамыздан ешкіндеп бара жатқан неше түрлі тұрмыстық бұйымдар мен ыдыстарды жарқырата жасап, жұрт құрметіне бөленіп жүр. Соның бірі – асқа арналған астау жасауды Жетісу жерінде қайта түлетіп, ілкімді істі ілгерілетіп отырған іскер азамат Өмірбек Ерасылов.

14 мемлекеттің қатысуымен өткен қолөнер шеберлері көрмесіне «Жетісу шеберлері» атынан қатысып қайтты. Одан кейін жыл аяғында Тараз қаласындағы «Ескі Тараз шеберханасының» ашылуында болды. «Жүргенге жөргем ілінеді» дегендей, барған жерінің бәрінде ықыласқа бөленіп, іттипатқа ие болуда.

Ісін жана бастаған кәсіпкердің аймақтардағы түрлі көрмелерге қалмай шақырылуының да басты себебі – шығарылған отандық хәм ұлттық өнімнің жоғары сапалылығында. Астауға салынатын қазақы оюлардың үйлесімділігі, астау көлемінің тиімділігі де сұранысты арттырған.

Көрмеге қатысудың бір тиімділігі, әр жактың шеберлерімен іс-тәжірибе алмасып, тауар түрлері мен сапасын жақсартуға мүмкіндік бар. Өмірбек Ерасылов жұмысын бастаған жарты жылдық еңбек қорытындысында он шақты түрден тұратын астаулардың бірнешеуі мен қымыз құятын тостағандарды, оюлы ожауларды сатылымға шығарған.

Астау жасаудың да құпиясы көп екен. «Алған ағашымыз құрғақ болса, жұмыстың әуресі

«Бір үйлі жан бір астаудан ас ішеді, яғни ағайын-туыстың басын біріктіреді. Сонымен қатар ол таза, табиғи ағаштардан жасалып, дәруменге бай зығырдың майымен ғана майланатындықтан, адам денсаулығына пайдасы зор. Оған ешқандай бояғыш зат қосылмайды», – дейді.

Бүгінде Өмірбектің қолынан шыққан тұрмыстық бұйымдар мен астаулар жұртқа танылып, ыстық ықыласқа бөленіп үлгерді. Қазіргі таңда оның жасаған ыдысына сұраныс артудан қатар, ел іші мен сырттыңдағы қолөнершілер көрмесіне күрметтеліп шақыртылып тұрады. Ол жасаған бұйымдарға деген жұрттың ықыласы өткен жылы қазан айында Талдықорған қаласында өткен «Орбулак шайқасы» тарихи қойылымында еліміздің әр түкпірінен келген қонақтардың қызығушылығын тудырды. Осыдан кейін оның оның аты алысқа кетіп, шеберлігімен санасатындар көбейе түсті. Айталық, былтыр қараша айында Түркістанда

Шеберліктің шегі жоқ

жеңілдейді.

Дымқыл болса, оны тіліп, тегістеудегі тиімділігі болмаса, бірнеше күн кептіруді қажет етеді. Ол үшін арнайы пешке салынып, 30-60 градус аралығындағы жылу да бірнеше күн тұрады.

Содан соң барып тазаланып, әрі қарайғы жұмыс процестерінен өтеді», – дейді Өмірбек Қуанышұлы.

Оның алдағы уақытта ұлттық құндылығымызды ұлықтап, халықтық сәлт-дәстүрдің айқын көрінісі – ағаштан жасалатын бұйымдарды барынша молайту, кәсіпкерліктің керегесін кеңейтуді ойластыруда.

Қажет АНДАС, Алматы облысы

БАСПАСӨЗ – 2020

JAS QAZAQ газетін оқи жүріңіздер!

Жазылу еліміздің кез келген «Қазпошта» бөлімшелері арқылы жүргізіледі!

Жазылу индексі 65032

Жазылу мерзімі	Қала	Ауыл
1 айға	279,24	297,86
3 айға	837,72	893,58
6 айға	1675,44	1787,16
12 айға	3350,88	3574,32

Бізкестемен өрнектеген

Гүлназым ӨМІРЗАҚҚЫЗЫ – бізкестемен безендіріп, қыққалам өнерінде өзіне төн қолтаңбасы бар жас суретші. Оның туындылары шетелдегі көрмелер мен музейлерге қойылып жүр.

АТАСЫ МЕН НЕМЕРЕСІ

Америкадағы Айаруза!

Менің фэйсбук, инстаграмға шыққан афоризмдерімді немерем Айару оқып, маған хат жазып жіберіпті:

Ата, бұл сондай жақсы жазылған. Пайдаланылған тіл соншалықты күшті және ерекше. Мұның ағылшын тілінде қаншалықты жақсы екендігі туралы он беттен тұратын эссе жазуға болар еді. Сіздің жазғаныңыз көптеген адамдарға өте маңызды сабақ береді. Сіз, Қазақстанды ешкім көрсете алмайтын жағынан көрсетесіз. Сіздің сөздеріңіз бен жазуыңыз әлемдегі барлық жаман нәрселерді жауып тастайды. Ал мен тек бір нәрсе ойлаймын: мен қазақ екенімді мақтан тұтамын!

Айару қызым!

Қалың қалай? Менің жазған постымды оқығаныңа, сосын көңіліңе тоқығаныңа таң қалдым, таңырқадым, таңсындым. Папаң мен мамаң оқитын болар, алайда сен оқып, ұғып, түсініп, тебіреніп маған хат жазарсың деп ойлаған жоқпын. Алтын қызым, ризамын саған! Сенің көкірегің ояу, сезімді серек, ақылды да, әдемі болып өсіп келе жатқаныңа қатты қуандым. Сендердің де елге келгендеріңе екі жыл болып қалды. Кларочканы сағынған боларсың. Екеуің бірге жүргенде көбі сендерді егіз деп қалады. Маған оның еңбекқорлығы, музыкаға жан-тәнімен берілгені ұнайды. Сосын музыка адам жанын, адам рухын тәрбиелейтін сыйқырлы күш. Кларочкаға да сол жайлы жазсам ба деп отырмын. Тарихта мұндай дәстүр жиі кездеседі. Әсіресе, Александр Крыловтың немересі Женяға, Ричард Бренсонның немересі Блуға, болмаса Чарли Чаплиннің қызы Жеральдинаға жазған хаттары өте қызықты да тағлымды. Кейін өскенде оқысың деп сенем. Айару, мен сенің ана тіліңді ұмытпай, қайта тіл байлығың молайып, Әлемге Әдемі көзбен қарағаныңа қуандым.

Сенің қазақи ортадан ада болғаныңа 4 жыл болса да, тіліңді таза сақтағаның, кез келген шетелдегі жастарға үлгі. Өкінішке қарай, шетелдегі қазақ тұрмақ, өз еліміздегі сенің жасыңдағы балалар ана тілін ұмытып барады. Бұл үлкен індет. Бүгінгі күндегі ең басты індет коронавирус Қазақстанға келеді үш айдай болса, ал ана тілінің, қазақ тілінің өзге тілдің вирусына шалдықпалы талай жасыдар болды. Қызылорда облысында Арал дейтін теңіз бар. Айдыны шалқар, қарасаң көз жетпейтін көк мұнар теңіз... Толқыны тереңге тартар, балығы таудай тулаған, шағаласы қоңыраудай шулаған, жазда шомылып, қыста аң аулайтын қорымы бар, нағыз Табиғаттың, Құдайдың адамға дейтін сыйы болатын. Бұл тек Қазақстанда ғана емес, Орта Азиядағы ең әдемі теңіз болатын. Мақта өсіреміз, күріш егеміз, «Табиғатты адамға табындырамыз» деп сол кездегі солақай басшылардың кесірінен ол теңіз құрыды. Қазір тек шамалы бөлігі ғана қалды. Кей жерлерде 70, тіпті 100 километр дейін суалып, кемелер қайраңда қалды. Табиғаттағы түз боранмен ұшып, Экологиялық коронавирусқа шалдықты. Міне, 50 жылдай болды, ол теңіз қайта келер түрі жоқ. Бұл әлемде ешқашан болмаған, болса да біз білмеген үлкен трагедия. Сол Арал ажал құшты деп әлем шу ете қалды. «SOS» деп бақырды, шақырды. Бірақ одан не пайда? Біз теңізімізді жоғалттық. Болашақта қазақ тіліне де «SOS» деп жүреміз бе деп қорқамын. Айару қызым, есінде ме 2018 жылы Бродвейдегі мюзикл «Алладинге» барғанымыз. Сен сонда спектакльді маған тәржімелеп отырдың. Мен сонда қатты қуандым. Және сен өз мектебіңнің алды, 600 бала оқитын мектепте, қазақ қызы Айарудың үлгілі де, тәртіпті, алғыр да, жақсы оқитын қыз екенін білем! Қазір қатты қуанып отырғаным, ол сенің «Қазақпын» деп мақтанатыңа... Сен нағыз патриот қызысың! Сен нағыз қазақ қызысың, Айару. Тұманбай Молдағалиев деген үлкен ақын атаң болған. Соның өлеңі есіме түсіп кетті.

Балам, менің бұл сөзіме бағарсың, Жанар кезде өзің от боп жанарсың. Менің қазақ жүрегімді ал, тілімді ұқ, Ал басқасын өзің тауып аларсың.

Соңғы айтарым, сенің алғаш рет Америкаға кеткенде саған арнаған өлеңім бар еді. Соны салдым. Сен ол кезде кішкентай ең. Ал қазір бәрін ұғасың, түсінесің, ҚАЗАҚ ҚЫЗЫ!

АЙАРУ

«Айару» деп сенің атыңды қойғам, Айымдай менің қарағым. Анамның таза жаулығы сынды, Жолыңа зар боп қарадым. Еліктің ерке лағындай сенің, Ескіріп менде барамын.

Алыста жүрсің, әппағым менің, Шалдығып жүріп тапқаным. Байқамай қалам сен барда ботам. Таңымның қалай атқанын. Орманым менің, қорғаным менің. Армандай асыл ақ таңым.

Әкең де адал, Анаң да таза, Анаңа ғана ұқсаған, Қазақтың атын қадірлеп ұста, Білетін болсаң жүк саған. Жырақтан саған жыр десте тердім, Жазбас ем егер ұқпасаң...

Құрметпен, атаң Талғат ТЕМЕНОВ

Бас редактор — директор
Срайыл СМАЙЫЛ

Редакция алкасы:

Жарас КЕМЕЛЖАН жауапты хатшы

Ғалия ҚАЛИЕВА
компьютер орталығының жетекшісі

Тілшілер мен қызметкерлер:

Мақпал НОҒАЙБАЕВА — арнаулы тілші

Әбдіманап КЕНЕС — жастар және ғылым

Кәмшат ТӨЛЕШОВА — теріші

Айдос ҚҰСАЙЫНҰЛЫ — web-sait

Аймақтағы меншікті тілшілер:

Байкен КӨБЕЕВ — Ақмола және Солтүстік Қазақстан облыстары (8 778 910 45 34)

Қажет АНДАС — Алматы облысы (8 747 706 13 82)

Баян ЖАНҰЗАКОВА — Атырау облысы (8 702 426 69 05)

Мәриям АЙТБАЙ — Шымкент қаласы

Ернұр КЕНЖЕБАЙ — шолушы

Улдай САРИЕВА — Батыс Қазақстан облысы (8 705 150 48 30)

Кезекші редактор
Мақпал НОҒАЙБАЕВА

Шығарушы:

«Аманат Медиа» ЖШС

Директордың
орынбасары
Мейрамбек
ҚҰЛМУХАМЕДОВ

Бас есепші
Расима
ӘКІМБЕКОВА

Редакцияның мекенжайы:

050012, Алматы қаласы, Мәуленов, 85 үй, №61 кенсе, 3-қабат
(Бөгенбай батыр көшесінің қиылысы)
Телефондар: 8(727) 272-43-39; 272-43-25
Бухгалтерия: тел.факс: 8(727) 272-46-22 (жарнама бөлімі)

Газет «Дәуір» ЖШС РПМК
(Алматы қаласы, Қалдаяқов көшесі, 17-үй)
тел: (727) 273-12-04, 273-12-54
Тапсырыс — №2211;
Бағасы келісім бойынша

Апталық таралым — 5000 дана

Газет Қазақстанның барлық аймақтарында таралады, сондай-ақ «AirAstana» әуежолының ұшақтарында бар.

Газет 2004 жылы 14 желтоқсанда тіркелген.
2020 жылдың 19 ақпанында ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігі
Ақпарат комитетінде қайта есепке тұрып, № KZ23VPY00020470 куәлігін алды.
Мақала авторының пікірі редакция қозғарасын білдірмейді.

Жарнама мәтініне тапсырыс беруші жауапты.

Газетте жарияланған материалдар мен суреттерді сілтемесіз көшіріп басуға болмайды.